EEN GROENE GORDEL

ROND BRUSSEL

EEN DAGBOEK (1972 – 2011)

Wilfried Wouters

De Zennevallei gezien van op de beschermde Meigemheide in Beersel

Begin van de jaren zeventig was mijn streek grondig aan ‘t veranderen. Mijn geboortedorp Huizingen was in twee gesneden door de autostrade Brussel- Parijs. De bossen, waarin ik als kind ging spelen en kamperen, werden verkaveld voor villawijken. Ik hoorde praten over grote bouwprojecten die in de omliggende gemeenten gingen gerealiseerd worden. Niet om lijdzaam toe te zien.

De streek was nochtans waard om beschermd te worden. Ze is gekend voor de mooie landschappen van Pajottenland, Zennevallei, Hallerbos en Zoniënwoud Ze bezit pronkstukken zoals de kastelen van Gaasbeek en Beersel, de basiliek van Halle en de abdij van Grimbergen. De streekbieren Geuze en Kriek en de kazen , schepkaas, mandjeskaas en plattekaas maken mee de identiteit uit van deze Vlaamse streek rond de hoofdstad.

Met enkele vrienden richtte ik in Halle daarom’ Het leefmilieucomité voor Halle’ op om de bedreigingen in Halle en omgeving aan te pakken. Daarna werd het actieterrein uitgebreid tot heel de streek.
Vanaf 1972 werd een voortdurende strijd gevoerd om de landschappen te beschermen en de projecten voor verkavelingen, satellietsteden , sociale woonwijken en een autoweg te laten schrappen.

De bedreigingen situeerden zich niet enkel in de streek tussen Zenne en Zoniën, tussen Brussel en de taalgrens, maar ook in het Pajottenland en de rest van Halle- Vilvoorde. Door beschermingsbesluiten en aanpassingen van het Gewestplan en met de hulp van toppolitici, hoge ambtenaren en journalisten konden ze geweerd worden.

Het werd een verhaal over de redding van Zevenbronnen in Rode, het Wijnbrondal en Schavei in Linkebeek, hoeven in Rode en Dworp, de Meigemheide en het Frankveld in Beersel, de witte hoeve in Sint- Pieters Leeuw, Groenenberg in Gaasbeek enz. en het openen van culturele centra in de zes zogeheten ‘faciliteitengemeenten’

.

De met verstedelijking bedreigde Vlaamse gemeenten rond Brussel

Een eerste test

Een eerste gelegenheid tot milieu-actie werd mij aangereikt vanuit Lembeek (Halle) . Men kwam mij opzoeken met de vraag of ik ‘iets kon doen ‘ om de rechttrekking van de Zenne door het kasteelpark van Lembeek tegen te houden.

Het kasteelpark in Lembeek

Maar niemand wist wie voor het project verantwoordelijk was, zelfs niet op de ministeriële kabinetten. Na veel telefoneren kwam ik er achter dat het de ‘ Landelijke Waterdienst ‘ was die waterlopen kanaliseerde.

De dienst was bijna onvindbaar gevestigd in een winkelgalerij aan de Guldenvlieslaan in de buurt van de Naamse Poort in Brussel. Daar, op een eerste verdieping vond ik de Landelijke Waterdienst. Een ingenieur werkte er eenzaam en alleen. Hij was erg verbaasd dat iemand hem had gevonden. Zijn bureau was volgestouwd met dossiers. Alle waterlopen in België werden een na een aangepakt; wat krom was moest worden rechtgetrokken en gebetonneerd. Evengoed de Mark in Galmaarden als de Mark in de Kempen. Het dossier van Lembeek lag er lijdzaam zijn tijd af te wachten . De werken voor kanalisering werden uitbesteed aan twee studiebureaus , een voor Vlaanderen, een voor Wallonië. Of het nodig was wist de ingenieur zelf niet. Hij bekende dat hij soms zelf beschaamd was dat schilderachtig meanderende waterlopen waren gekanaliseerd.

Ik beschreef hem het probleem van de rechttrekking van de Zenne in Lembeek. De ingenieur had oren naar mijn argumentering en was akkoord om het dossier ‘ nog eens te bekijken ‘. De Zenne in Lembeek werd niet rechtgetrokken.

Het was een les – een eerste vingeroefening – om urbanisatieproblemen aan te pakken. Belangrijk leek het om voor elk dossier de juiste persoon te vinden en hem te kunnen warm maken voor een aangepast beleid . Deze ervaring zou me de volgende jaren nog dikwijls van pas komen.

vzw Zenne en Zoniën : georganiseerde streekwerking

In juni 1972 vernam ik dat er ook in Sint- Genesius – Rode een leefmilieucomité actief was. Ik belde de voorzitter Fernand Van Hemelrijck op . In onze Leuvense tijd hadden we als historici elkaar in het Leuvens stadsarchief leren kennen. We besloten ons ' leefmilieucomité voor Halle' en het comité ' Zenne en Zoniën' samen te voegen . De klemtoon kwam te liggen op de bescherming van de streek tegen de toenemende verstedelijking door wilde verkavelingen en tegelijk wilden we de bevolking cultureel bewuster maken om ze te wapenen tegen de groeiende verfransingsdruk . Het comité werd uitgebreid met de werkgroep van Leo Camerlinckx en Alex Gijsels uit Linkebeek , zodat het een echte 'streekvereniging ' werd. Zenne en Zoniën (Z&Z) was geboren.

Met Fernand Van Hemelryck (links) op de Destelheide te Dworp
in de eerste dagen van Zenne & Zoniën

In de jaren 1960 -70 was vooral de streek ten zuiden van Brussel het speelterrein geweest van de promotoren. In Sint- Genesius Rode was het gebied aan het Zoniënbos - Grote- Midden- en Kleine Hut - reeds ingenomen door exclusieve villawijken, meestal voor buitenlanders. Alsemberg was grotendeels verkaveld o.m. door burgemeester Albert, samen met het studiebureau Clercx . De Vlaamse ‘ corridor’ , die Brussel van Wallonië scheidde, was er bijzonder smal. In Alsemberg en Rode was de afstand nauwelijks 4 km. De toenmalige grondeigenaars vormden het grote gevaar : een kasteelheer zoals de Roest d’ Alkemade uit Beersel , samen met de toenmalige bank Brussel- Lambert en het OCMW van Brussel konden met hun eigendommen op het grondgebied van Beersel en Dworp op hun eentje de aansluiting tussen de hoofdstad en Wallonië realiseren. Ook de gemeentebesturen en de bevriende studiebureaus wilden niets liever dan met bouwprojecten zichzelf en de gemeente groter maken. De streek dreigde op korte termijn tot stad te worden omgebouwd.

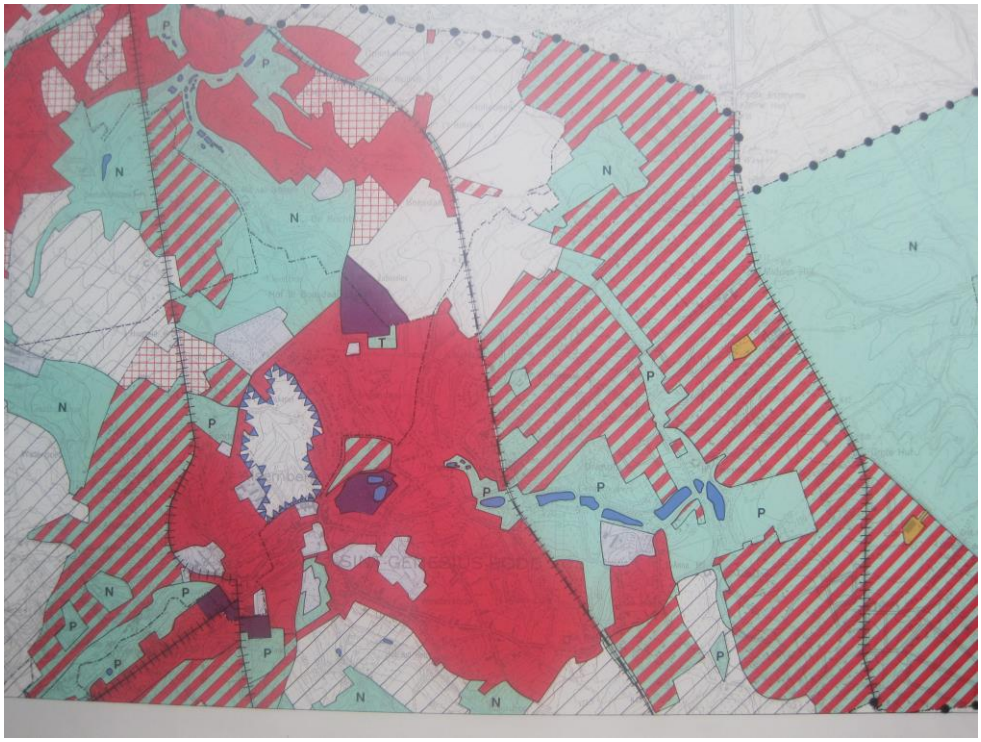

De ‘corridor ‘ tussen Brussel en Wallonië op het Ontwerp-Gewestplan. De dorpscentra van Alsemberg en Sint- Genesius Rode (rood). Rechts de verkavelingen van de ‘ hutten ‘ aan het Zoniënwoud (rood- groen gearceerd)).

Brussel, ‘ het dorp in ’t moeras ‘ midden in het Brabantse groen

Overmoedig stelde ik aan Fernand voor om Brussel tegen te houden. Nu, veertig jaar later blijkt dat het ook grotendeels gelukt is. De voorstelling dat een stad zich uitbreidt klopt immers niet. Wel is het zo dat, als men het omliggende platteland volbouwt, het uiteindelijk urbanistisch samensmelt met de stad. Het kwam er dus op aan de plannen van lokale politici, huisvestingsfirma’s, studiebureaus en promotoren van tafel te vegen om de streek rond Brussel groen en Vlaams te houden.

Voor dergelijk operatie hadden we uiteraard hulp nodig. Het was nodig bondgenoten te zoeken. Het lot heeft ons daarbij een handje toegestoken.

Machtige bondgenoten.

Drie ontmoetingen waren bepalend voor de verdere ontwikkelingen :

- de ontmoeting met minister van Cultuur Frans Van Mechelen op 30/10/72
- de kennismaking met CVP- voorzitter Wilfried Martens op het leefmilieucongres in Gent (19 mei 1973)
- de kennismaking met Fons Pauwels, de adviseur van de Staatssecretaris van R.O

1) de ontmoeting met minister van Cultuur Frans Van Mechelen

De actie tegen de verkaveling van het landschap van de Kluts in Dworp bracht ons naar het ministerieel niveau . We werden gealarmeerd met het bericht dat de werken gestart waren. Maar het was een goedgekeurde verkaveling ; de rioolbuizen lagen al klaar op het terrein.

Het landschap van de Kluts aan de Dikkemeerweg in Dworp

Herman Deridder uit Beersel, ook lid van Z&Z, vroeg mij op zaterdag 28 oktober 1972 of ik minister Frans Van Mechelen kon bereiken om de verkaveling door een bescherming (klassering) tegen te houden. Ik telefoneerde gauw met Luc Hendrickx, de schoonbroer van mijn echtgenote. Hij was de zaakvoerder van ‘ Meubelen Sint – Antonius ‘ (het huidige Master) te Turnhout. Hij was goed bevriend met Van Mechelen. Toevallig opende de minister die dag het cultureel centrum De Warande in Turnhout . We reden naar Turnhout: Fernand, Herman en zijn vrouw Lieve en ik. Tijdens de receptie was het onbegonnen werk om de minister te spreken en Luc stelde voor om bij hem thuis te komen, waar de minister en zijn vrouw Mieke met Luc en Ria , de zus van mijn vrouw, gingen souperen.

.

Meubelen Sint- Antonius (nu Master) te Turnhout

Herman en Fernand – niet erg vertrouwd met ministers - bleven liever in de auto wachten . Ik legde aan Van Mechelen de problematiek van de streek uit met in de hand een artikel in de Gazet van Antwerpen dat enkele dagen tevoren, op 24 oktober, was verschenen onder de titel: “*Vlamingen van tussengebied klagen verdere verfransing aan* “. Het miste zijn effect niet: de volgende dinsdag zaten we op het kabinet. De minister was geflankeerd door zijn secretaris Edgard Goedleven en zijn kabinetchef Johan Fleerackers

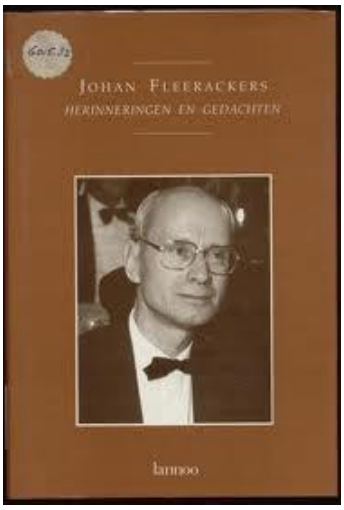

Frans Van Mechelen **Johan Fleerackers**

Mijn enig ‘ wapen ‘ was een zelfgetekend kaartje van het gebied tussen Brussel en Wallonië, waarop ik de bouwprojecten had gesitueerd. .Fleerackers had vrienden in Alsemberg wonen en kende hierdoor een beetje de problematiek van de verfransing van de streek. Hij wist Van Mechelen te overhalen om Z&Z te steunen.

Na dit onderhoud was Van Mechelen bereid de bedreigde landschappen te beschermen (ondanks de waarschuwing van Goedleven voor juridische consequenties) . De minister ging zelfs verder en beloofde culturele ontmoetingscentra te subsidiëren en een full-time medewerker ter beschikking te stellen. Er kwam een volgend onderhoud met o.a. prof. Wilfried Dumont, collega socioloog van de minister aan de KUL. Er werd beslist van Z&Z een ‘Maatschappelijk opbouwwerk ‘ te maken. De titel Opbouwwerk verschafte ons de mogelijkheid een vrijgestelde aan te werven, die door het ministerie van Cultuur zou betoelaagd worden. We konden Z&Z laten uitgroeien tot een echte streekvereniging. Nu hadden we de weg gevonden en kregen we de smaak te pakken. Alles wat maar juridisch mogelijk was stelden we voor om te beschermen.

2. De kennismaking met Wilfried Martens op het open CVP congres voor het leefmilieu in Gent op 19 mei 1973, bracht ons naar de top van de CVP en opende de deuren naar de andere CVP ministers.

Tijdens de koffiepauze van het congres liet ik mij door Hugo Casaer , de latere burgemeester van Beersel, aan Wilfried Martens voorstellen . De gemeenschappelijke voornaam brak het ijs. Ik wees hem erop dat het gemakkelijk is veel te beloven , maar dat ik wel eens zou willen zien wat de CVP van de vele beloften zou waarmaken. Martens aanvaardde de uitdaging en besloot het congres met de tekst die ik gauw op briefpapier van Z&Z had neergepend, nl. dat er het volgende jaar in dezelfde zaal een volgend congres zou plaats vinden waarop de CVP haar realisaties inzake leefmilieubeleid zou presenteren. Het congres kon wel niet doorgaan door de regeringscrisis, maar Martens was akkoord om met ons een gesprek te hebben over Z&Z.

Op 20 juni 1973 hadden we een eerste onderhoud met Martens. Ik daagde hem uit : ‘ *U zegt dat u een flamingant bent, maar de streek rond Brussel verfranst en u doet niets. U zegt dat u voor het leefmilieu bent , maar onze streek wordt verkaveld en u laat begaan ‘* . Martens repliceerde met de belofte dat hij van de bescherming van onze streek een prioritair punt zou maken. Hij heeft woord gehouden . In juli reeds nam hij contact op met de ministers J. De Saeger, J. Chabert en Staatssecretaris M. Vandewiel met de vraag’ *een globale visie en een gecoördineerd beleid uit te werken’*.

Wanneer in oktober 1973 de gemeenteraad van Alsemberg de verkaveling van De Kluts goedkeurde, schreef ik hem aan. Hij antwoordde dat hij bij de betrokken ministers -Van Elslande, Chabert en Vandewiele - zou tussenkomen en vroeg tegelijk een gedetailleerd plan van Z&Z voor de bescherming van de streek. Ons antwoord – de beleidsnota van 31/10/73 – was zeer duidelijk : ons doel was *" de streek ten zuiden van Brussel te redden op het vlak van ruimtelijke ordening, leefmilieu , socio- culturele problematiek".* We somden een hele reeks projecten op die onze streek bedreigden. Deze nota was een voorafspiegeling van de strijd die Z&Z de volgende jaren tegen de bouwpromotoren zou moeten voeren.

Door de tussenkomsten van Martens achter de schermen konden we met verschillende CVP- ministers een vertrouwensrelatie opbouwen en ze voor onze zaak winnen. Vanaf dan was er een permanent contact met de ministeriële kabinetten . Het waren uitsluitend CVP- ministers die bij deze actie om de bescherming van Vlaams- Brabant betrokken waren : Renaat Van Elslande - de streekminister uit Lot - , de opeenvolgende ministers van Cultuur Frans Van Mechelen, Jos Chabert, Rika De Backer en de staatssecretarissen van Ruimtelijke ordening: Marcel Van de Wiele, Luc Dhoore, Mark Eyskens en Paul Akkermans.

Door bemiddeling van Martens ging ik samen met Fernand in september praten met Miet Smet, beheerder van IPOVO, de studiedienst van de CVP. Zij gaf mij de mogelijkheid om uitgebreid de problematiek van de streek zowel op het vlak van de Ruimtelijke ordening, als het probleem van de verfransing uiteen te zetten. Ik wees vooral op de dreiging van de zogeheten ' olievlek ', de uitbreiding van Brussel en stelde voor dat de CVP een congres zou organiseren om de toenemende concentratie van tewerkstelling in Brussel af te remmen. Ook bij haar waarschuwde ik voor het gevaar van het 'prutsen ' aan de grens tussen Brussel en Vlaanderen. Met Miet Smet had ik regelmatig overleg. Zij bleef onze vaste contactpersoon op de CVP-hoofdzetel . Zij bracht mij ook in contact met Karel Verhavert van het kabinet van Vlaamse Aangelegenheden. Hij vroeg een rapport op te stellen over de toenemende verfransing van wijken rond Brussel .

De steun van Raf Chanterie , secretaris van Martens, was van kapitaal belang . Het opende deuren. Toen ik vb. hoognodig minister Rika De Backer wilde spreken in de eerste week van haar ministerschap, regelde hij vlug met een telefoontje een afspraak

Het was wel een eigenaardige situatie. Chanterie deelde zijn bureau met Gerard Deprez, de secretaris van Nothomb de voorzitter van de PSC. De ‘ Franstaligen ‘ luisterden zo ongewild mee hoe we de Vlaamse gemeenten rond Brussel wilden redden van de Franstalige invasie…

Raf Chanterie

Zoals gezegd, riepen we ook de steun in van Renaat Van Elslande. Tijdens een onderhoud op 20 oktober 1975 beloofde hij bij de minister de Backer van Cultuur te pleiten om in de ‘faciliteitengemeenten’ culturele infrastructuur te betoelagen. Wij vroegen ook zijn steun voor onze acties tegen hoogbouw in de streek . Wij voorspelden ook grote herrie als men zou raken aan de Vlaamse gemeenten bij communautaire gesprekken. Onze waarschuwing zou tijdens de Egmontcrisis in 1976 -1977 niet onterecht blijken. Nog tot in 1976 overlegden we met Martens hoe we de streek konden redden . Ter gelegenheid van een onderhoud op 3 juli 1976 verzocht hij mij hem een overzicht te bezorgen van de problemen in de streek . Het

antwoord kwam er door de publicatie in augustus 1976 van het rapport ‘Alarm over Vlaams- Brabant ‘.

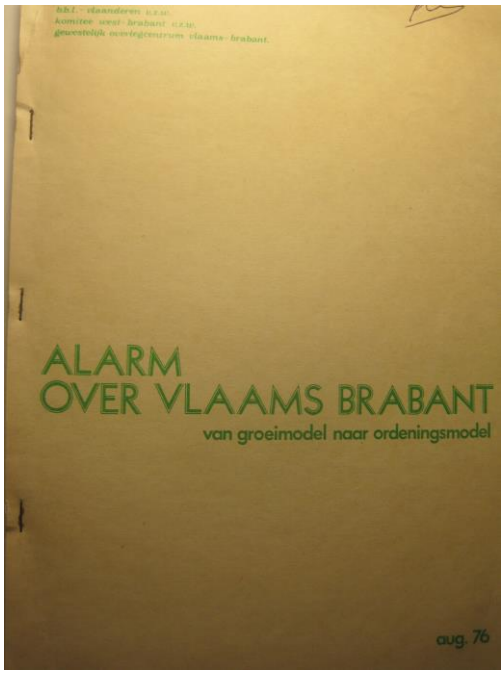

Alarm over Vlaams- Brabant . Van groeimodel naar ordeningsmodel ‘ .

Samen met het Komitee West- Brabant , het Gewestelijk overlegcentrum Vlaams- Brabant en BBL- Vlaanderen hadden we per subregio al de bedreigingen inzake ruimtelijke ordening opgesomd . Meestal waren het projecten van satellietsteden, gebieden voor woonuitbreiding en industriezones, uitgedokterd door de eigen politici in de Provincie en de gemeenten en organisaties (Haviland, Providentia) meestal van CVP signatuur.

Martens deinsde er niet voor terug om ook hun projecten te counteren, zoals in het geval van Pepingen, waar – midden in het Pajottenland - een breekwerf en een immens woonproject was gepland. Wanneer ik hem hierover persoonlijk wilde spreken, kreeg ik onmiddellijk een onderhoud.

3 - De kennismaking met Fons Pauwels

Fons Pauwels heeft een sleutelrol gespeeld in de bescherming van Vlaams- Brabant rond Brussel. Deze bescheiden, maar bezielde adviseur ruimtelijke ordening, was een grote tegenstander van de verstedelijking van onze gemeenten. Hij ging hiermee lijnrecht in tegen de plannen en belangen van vele projectontwikkelaars en politici en haalde hun woede op de hals. Door zijn positie op de opeenvolgende kabinetten van Ruimtelijk Ordening was hij de sleutelfiguur om het Gewestplan in gunstige zin te hertekenen. Fons en ik bestudeerden het Gewestplan soms hele nachten door en haalden er de overbodige woon- en industriegebieden uit. Talrijke promotorenprojecten verdwenen in de prullenmand. Als iemand de titel van ‘ redder van Vlaams- Brabant rond- Brussel ‘ zou verdienen, is hij het.

De Vlaamse pers als spreekbuis

Sus (Frans) Verleyen – vriend uit de studententijd en eveneens historicus - was de hoofdredacteur van het tijdschrift KNACK . Wij gingen soms samen lunchen in Brussel. Hij was geïnteresseerd in de zaak en kwam op een zondag met echtgenote en kinderen op bezoek. Wij deden een rondrit in de streek en ik toonde hem de problematiek. De Sus maakte daarna een uitgebreide reportage. Wij kregen de cover van Knack (6 dec. 1972) met een dramatische titel: " *Zenne en Zoniën. Moord op Vlaams- Brabant "* .

Z&Z op de Knack redactie. Van l.nr r. : Johan Struye, Sus Verleyen, Hubert Van Humbeek (KNACK) , Noel Beke (Vlaamse mandatarissen) , Wilfried Wouters (Z&Z), Vic Van Cutsem (De Zes) , Jan Vuylsteke (Komitee West- Brabant).

Over zes bladzijden schetste de Sus een romantisch beeld van de streek onder de titel " *Brussel valt zijn zuidflank aan* " en somde uitvoerig al de bouwprojecten op waartegen Z&Z actie voerde .

Wij leerden hierdoor ook Johan Struye kennen, die ons jarenlang zou blijven steunen. De onnavolgbare ' gouden pen van Vlaanderen ', zoals Johan werd genoemd, zette in Knack de politici, die de promotoren al te welwillend waren, genadeloos in hun hemd. Over het burelencomplex van Pieter Van Cauwelaert in Sint –Pieters Leeuw *" Ons mooi tuinbouwland "* (4 sept.1974) over het bejaardentehuis Vanderstocken in Pepingen : " *Het gesticht in het gras".* Met dit laatste richtte hij zijn pijlen op de Intercommunale Haviland en vooral de grote baas ervan , Filip Van Bever. Deze député van de provincie Brabant en grote man van het ACW, werd om zijn allesomvattende macht door velen de ' hertog van Brabant ' genoemd. Van Bever deed erg geschokt over de aanval . Vooral omdat De Standaard een boekje had open gedaan over het groot aantal zitpenningen die hij voor zijn dertigtal mandaten opstreek.

Ook Hubert van Humbeek en Frank De Moor schreven over ons. Deze laatste zou in 1979 een dossier wijden aan de problematiek van Vlaams-Brabant (KNACK,31/01/79 en 07/02/79)

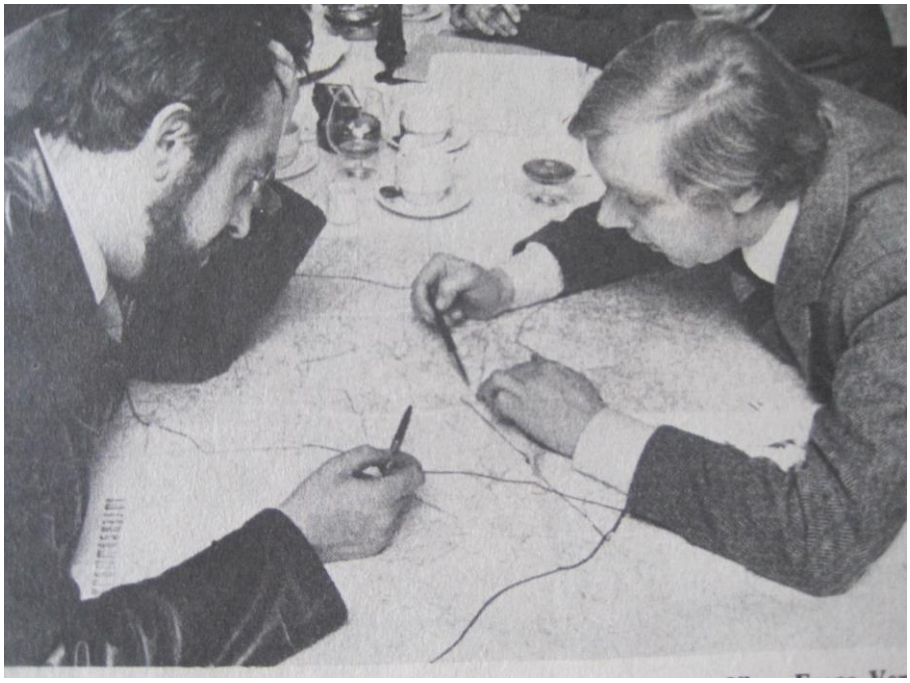

Met Sus Verleyen (links) op de redactie van KNACK

De goede relatie met de Sus deed ook andere (pers) deuren opengaan. Ik maakte kennis met de hoofdredacteurs van de Vlaamse kranten : Karel De Witte (Gazet van Antwerpen) , Manu Ruys (De Standaard) , Piet Van Brabant (Het Laatste Nieuws, 24/10/72; 15/08.76)) en andere journalisten zoals Walter De Bock (Knack) Jef Anthierens (De Post) , Herman Deconinck (9 en16 juni 1977), die in Humo een uitgebreid gesprek met mij publiceerde (hij vond dat ik minister van Brussel moest worden…). De Morgen wijdde een reportage in verschillende afleveringen in april 1979. Het gaf mij ruim de gelegenheid om duidelijk te maken dat het Vlaamse politici en projectontwikkelaars waren - en niet de ‘ Franskiljons ‘ - die de grootste bedreiging voor Vlaams- Brabant uitmaakten.

In het begin stonden sommigen erg kritisch tegenover onze acties . Bij de eerste ontmoeting met Manu Ruys vroeg deze zich af welk nut het had om zich nog met de faciliteitengemeenten bezig te houden. Ze waren, volgens hem toch verloren. Maar geleidelijk wijzigde hij zijn mening en werd hij een fervente medestander en kregen we zelfs een volledige bladzijde in zijn krant om onze standpunten bekend te maken :’ *Vlaams- Brabant mag niet Gewest Brussel worden ‘* (DS 13 dec.1978).

Burgemeesters - Promotoren aan ‘t werk

Stapeltorens als sociale woningbouw (1974 -1975)

De strijd tegen de verstedelijking moest – zoals reeds vermeld - meestal worden gevoerd tegen de eigen mensen: burgemeesters, lokale maatschappijen van sociale woningbouw, intercommunales.

De drogreden was overal dezelfde : woningen voor de lokale (Vlaamse) bevolking. De realiteit op het terrein was echter dat appartementen en sociale woonwijken vlug bezet werden door inwijkelingen uit Brussel en dat de voertaal in deze ‘ Vlaamse wijken‘ meestal het Frans was. Als er in de nieuwe wijken een Franstalige woont spreken al de ‘Vlamingen ‘ zo vlug mogelijk Frans, zelfs onder elkaar. Van ‘ integratie van de inwijkelingen ‘ kan er dan ook geen sprake zijn

Vanaf het begin van 1973 werden we voor een hele reeks uitdagingen geplaatst. In verschillende gemeenten van de streek wilde men met projecten van hoogbouw starten . De streek tussen Zennevallei en Zoniënbos en het Pajottenland zouden m.a.w. op enkele jaren tijd veranderen in een voorstad van Brussel .

Huizingen

Kasteel van het Provinciaal Domein van Huizingen , herbouwd rond 1875.

Huizingen is gekend voor het Provinciaal Domein. Het is van een van de toeristische parels van Brabant. Het kasteel en park van 90 ha werden in de 19de eeuw gerealiseerd door de toenmalige kasteelheer en burgemeester Albert Vaucamps.

Een deel van de gemeente bestaat uit lager gelegen weilanden in de vallei van de Molenbeek. Het is ongeschikt voor bebouwing Deze enige vrije groenzone leek voor CVP- burgemeester Van Roy de geschikte plek om zijn grootse dromen te realiseren. In de zestiger jaren wilde hij er een satellietstad uit de grond laten rijzen. In de Beemd zouden 12 appartementsgebouwen worden opgetrokken , waarvan er één 12 verdiepingen hoog zou zijn. Een deel van de beemden werd echter gereserveerd voor industrie. Het moest voor 1500 bijkomende arbeidsplaatsen zorgen, terwijl er in de regio zo goed als geen werkloosheid was. Nu staan er in de koeienweiden een grote vestiging van Siemens en enkele andere firma's , die bij elke forse regenbui met de voeten in het water staan.

Op 29 oktober 1973 keurde de gemeenteraad van Huizingen het bouwproject voor appartementen in de Beemd goed . In totaal zouden er in deze kleine gemeente van nauwelijks 2.800 inwoners 500 woonheden bij worden gerealiseerd , waardoor de bevolking met ongeveer 50 % zou stijgen. Het betekende de volledige verstedelijking en verbrusseling van het dorp . Wij gingen in de aanval en stelden als alternatief voor om van de beemd een gemeentelijke groen – en recreatiegebied te maken.

De beemd in Huizingen, waar de satellietstad van burgemeester Van Roy moest verrijzen

Op een voorstelling van het project in het parochiecentrum met burgemeester en heel de CVP op de eerste rij, werd het door Fons Pauwels met een gloeiende speech letterlijk met de grond gelijk gemaakt. De CVP-bonzen luisterden sprakeloos. De beemd werd uiteindelijk, zoals we hadden voorgesteld, een sport – en recreatiecentrum . De CVP afdeling van Huizingen noemde het - ter compensatie van de uiteengespatte zeepbel - naar de gedesillusioneerde burgemeester . De inwoners van Huizingen geloven nu dat ze dit mooie groengebied en sportcomplex aan wijlen burgemeester Omer Van Roy te danken hebben…Het weze hem gegund

In **Sint – Genesius Rode** had de Gewestelijke Maatschappij van de Huisvesting van Halle plannen om de Boesdaalhoeve te slopen er woonblokken in de plaats zetten. Maar de gemeente wilde ook de resterende open ruimte in Rode volbouwen : 250 woningen aan het kerkhof, 750 woningen in het Waterloosveld, appartementsgebouwen aan de Jagersdreef en kantoren en appartementen aan de Waterloosesteenweg.

Boesdaal

De Boesdaalhoeve voor bescherming en restauratie

De bescherming van de historische Boesdaal hoeve eiste een volgehouden strijd . De Gewestelijke Maatschappij van Halle wilde er in 1973 enkele woontorens bouwen . Er zouden vier appartementsgebouwen van ieder 9 verdiepingen worden opgetrokken. Het zouden ‘ goedkope ‘ appartementen zijn waarvoor door de socialistische schepen Mosselmans (Franstalige) kandidaten in Molenbeek en Anderlecht ronselde. Rond de woontorens zouden 77 eensgezinswoningen voor de middenklasse worden gebouwd. In totaal 365 wooneenheden.

Wij alarmeerden Martens en Van Elslande omdat Staatssecretaris Vandewiel zich had neergelegd bij de plannen van de maatschappij . Ons alternatief bestond erin de hoeve te beschermen en er een

gemeenschapscentrum van te maken. Op de gronden naast het centrum was er dan plaats voor 380 sociale eengezinswoningen .

de inrijpoort na restauratie

De Boesdaalhoeve was een van de laatste overgebleven gesloten Brabantse hoeven. Ze was wel in vervallen toestand maar nog zeer authentiek. De oorsprong ervan ging terug tot de middeleeuwen, maar het gebouw dateerde van 1755.

Wij dienden bij de dienst van Monumenten en Landschappen een dossier in voor bescherming. In januari 1973 verscheen echter Céline Van de Weyer op het toneel. Zij was schepen in Rode en echtgenote van Georges Algoet, de secretaris van minister Paul Vanden Boeynants . Zelf was ze adjunct- kabinetchef van minister Leo Tindemans en had bijgevolg erg veel invloed in de CVP. Wij vergaderden met haar op het kabinet van minister Van Mechelen. Door haar tussenkomst werd Van Mechelen bereid gevonden de hoeve te laten slopen waardoor de Maatschappij haar project kon uitvoeren. De poort zou als ‘herinnering ‘ bewaard blijven. Minister Van Mechelen wou ons bezwaar dat de appartementen naar Franstaligen zouden gaan opvangen met de bepaling dat enkel Nederlandstaligen

mochten worden aangetrokken. De Minister vroeg ons de ‘criteria ‘ te bepalen waaraan kandidaat bewoners van de appartementsgebouwen moesten voldoen om als ‘ Vlaming ‘ te kunnen worden bestempeld . We ontweken het probleem met een officieel schrijven waarin Z&Z zich bleef verzetten tegen de afbraak . Fernand en ik schreven in persoonlijke naam een brief naar de minister waarin wij elementen gaven - legerdienst, onderwijs in het Nederlands enz. - die volgens ons mogelijke indicaties waren om als ‘ Nederlandstalige ‘ te worden beschouwd.

De hoeve werd echter gered doordat Van Mechelen op 24 mei 1976 ontslag moest nemen door ‘de zaak Meubelen Sint- Antonius’ - waar het avontuur van Z&Z begonnen was - en als minister vervangen werd door Jos. Chabert.

Minister Jos Chabert

De gerestaureerde Boesdaalhoeve, nu gemeenschapscentrum

In **Halle** wilde dezelfde maatschappij voor sociale huisvesting twee woonblokken van 10 verdiepingen realiseren in de woonwijk Windmoleken met de romantische naam ‘ Tijl en Nele. Deze laatste zouden 64 appartementen leveren. Dezelfde maatschappij wilde in de Rodenemwijk in Halle het Pallieterhof en het Reinaerthof met elk 8 niveau’s en 88 appartementen optrekken. Voor de ‘Grote Weide’ was een project gepland voor groepsbouw voor sociale woningen. Ze werden -o.a. door protest van Z&Z - door de dienst Ruimtelijke Ordening van het Gewest geschorst.

Om Z&Z op z’n nummer te zetten , riep de Gewestelijke Maatschappij in het cultureel centrum De Bres in Halle een massavergadering bijeen , waar de bewoners van de sociale wijken verplicht (?) moesten aanwezig zijn. In ieder geval was er een bomvolle zaal om het bestuur van de Maatschappij – in Stalinistische stijl - te beluisteren en toe te juichen. Het had weinig effect. De woonblokken kwamen er niet.

Heuvelpark in Halle, de voorbode van andere woonblokken

Langs het kanaal Brussel- Charleroi maakte het stadsbestuur van Halle van zijn kant plaats voor de Brusselse bedrijven zoals de chocoladefabriek Côte d’or (nu Mondelèz) Ook op het gebied van nijverheid moest Brussel immers uitbreidingsmogelijkheden krijgen. .

De vroeger chocoladefabriek Côte d'Or langsheen het kanaal Brussel - Charleroi

Lot is een industriegemeente . Het behoorde vroeger gedeeltelijk tot Dworp en Sint- Pieters Leeuw. In feite is het volledig een overstromingsgebied van Molenbeek en Zenne, die er samenvloeien. De naam Lot (Laeckt) betekent moerasgrond. De gemeente ontstond in 1927 door de samenvoeging van de twee helften , ook al omdat er grote industrieën in de Zennebeemden waren verrezen.

De Zenne in Lot, met op de achtergrond een sociale woonwijk en een tot appartementsgebouw omgebouwd industrieel complex.

In de wijk Blokbos, in de beemd van Lot **,** zou het ‘ Seringenhof ‘ worden gebouwd met 8 verdiepingen en 32 appartementen . Door actie van Z&Z en het actiecomité van Lot werden ze door de diensten van R.O. in 1975 geschrapt.

De gemeente **Ruisbroek** – nu deelgemeente van Sint- Pieters Leeuw – kreeg in 1968 een heel dynamische burgemeester, de bierhandelaar Adrien Joseph Braillard. Hij wilde zijn gemeente moderniseren. Hij opende een nieuw gemeentehuis in modernistische stijl, zorgde voor een groot sportcomplex, dat naar hem werd genoemd en was voorzitter van de gemeentelijke bouwmaatschappij de Ruisbroekse Haard . Zijn plan was 168 appartementen te bouwen in de beemd en 78 appartementen in het centrum. In deze kleine gemeenten aan de grens van Brussel, zouden samen op korte termijn 2.500 nieuwe woningen en kavels ter beschikking komen. Burgemeester Braillard, kon het niet laten om zich te vereeuwigen met de bouw van twee woonblokken van acht verdiepingen in de Beemd. De ‘ Ruisbroekse Haard ‘ zou er ‘ Sociale woningbouw’ van ‘ president A. J; Braillard’realiseren.

Z&Z verzamelde in de maanden juli en augustus van 1975 het verenigingsleven om de plannen te kelderen. Er ontstond een breed front met KWB, Kunst en Kultuurkring, Bond van Grote en Jonge Gezinnen, Hobbyclub, VTB/VAB en de jeugdclub VZW De Zoete Peper. De tijd van de hoogbouw in de streek was door het Gewestplan van 1977 echter definitief afgesloten. Er kwam geen tweede woonkast in Ruisbroek.

In **Buizingen,** nu deelgemeente van Halle, wilde de Brusselse bouwpromotor Charly De Pauw – de man van het Manhattanproject in Brussel en vennoot van minister Paul Vanden Boeynants - op ‘ Smeerhout’ een satellietstad bouwen voor meer dan 8.000 personen rond een cultureel centrum, sportieve instellingen en een handelscentrum . Het geheel zou ‘bekroond’ worden met zeven appartementsgebouwen van 14 verdiepingen.

Smeerhout in Buizingen (Halle)

De gemeenteraad van Buizingen had reeds op 10 november 1972 aan G. Breyne, de Staatssecretaris voor Ruimtelijke ordening , laten weten dat hij zich verzette tegen de plannen van het ‘ Consortium des Parkings ‘ om meer dan 12 ha . op Smeerhout te verkavelen.

Om de grootse plannen van lokale potentaten definitief te verhinderen, lieten we in het definitieve ‘ verbeterde ‘ Gewestplan van 1977 de bepaling opnemen dat enkel nog in de stedelijke centra hoger dan drie verdiepingen mocht gebouwd worden. Smeerhout is tot op de dag van vandaag groen gebleven.

VAN PRONKPROJECTEN NAAR VLAAMSE PARKEN

De redding van het Frankveld in Beersel – Drogenbos 1973 -74

.

De aanleg van de wegenis en de riolering op het Frankveld in 1974

Het Frankveld is de groene zone tussen het dorp van Beersel en de Brusselse agglomeratie. Strategisch een uiterst belangrijke buffer tegen de verstedelijking.

Ons bestuurslid Herman Deridder uit Beersel, de man, die Z&Z al in 1972 had opgetrommeld om Beersel van de verkavelingen te redden, was als ambtenaar van het Groenplan van het ministerie van Openbare Werken

een overtuigde verdediger van het landschap.

Hij had er o.a. voor gezorgd dat de plannen voor een motel in de Zennebeemden rechtover het kasteel van Beersel van tafel waren geveegd. Nochtans was er reeds de eerste steen gelegd. Hij nam ook het initiatief voor de actie tegen de uitzaveling van het Dwersbos in Beersel (juli 1972). En daarna trok hij de aandacht op de werken op het Frankveld . De gemeente Beersel was er op 27 mei 1974, samen met de 'Immobilière de Belgique ', een verkaveling gestart van 875 kavels op het Frankveld. Maar ook voor het Hongarijeveld , het landbouwgebied op de grens van Alsemberg en Linkebeek, lagen de verkavelingsplannen klaar.

Het dorpsplein van Beersel met pastorij en geuze-café ' 3 Fonteinen'.

Het dorp , waar auteur Herman Teirlinck woonde en waar hij en zijn vrienden van de misjolclub wekelijks samenkwamen in het bekende geuze-café ‘ De 3 Fonteinen’, zou een Brusselse buitenwijk worden.

Uit het onderzoek van René Peremans , een ambtenaar van het ministerie van Openbare Werken, bleek dat de gemeente geen bouwvergunning had voor de aanleg van de wegenis op het Frankveld. Tot dan vroegen de gemeentebesturen nooit een bouwvergunning aan omdat ze deze zelf moesten afleveren en het dus overbodig leek. Dankzij Fons Pauwels en René Peremans konden we de werken op het grondgebied van Beersel doen stilleggen. De zaak werd door advocaat Andre Debecker op het Justitiepaleis van Brussel gepleit.

Maar op het grondgebied van Drogenbos werd er verder gewerkt . Het was een misverstand, omdat iedereen het enkel over ‘ *het Frankveld in Beersel* ‘ had . ‘ Men ‘ raadde mij aan Staatssecretaris Dhoore kwaad te krijgen. Op een voormiddag (23 sept. ’74) belde ik van op mijn bureau in Brussel naar de BRT. Ik kreeg Jan Ceuleers – toen nog journalist bij de BRT, later directeur- generaal van de VRT – aan de lijn. Hij was erg geïnteresseerd en verwees mij naar Dirk Lesaffer. Deze contacteerde cineast Wim Robberechts om dezelfde dag nog een reportage op het terrein te maken . Ik belde Fernand om mee naar het Frankveld te gaan . Na gefilmd te hebben op het Frankveld kwamen de BRT ons bij mij thuis een interview afnemen. De boodschap die ik meegaf was : “ *Er wordt hier een mooi groen gebied verkaveld ten behoeve van de promotoren en Brussel. De enige die dit kan stoppen is Staatssecretaris Dhoore , maar hij beweegt niet*“. De reportage kwam dezelfde avond op het TV-nieuws van 19 u op de BRT. Dhoore zat thuis voor de TV en ontplofte bijna van woede. ’s Anderdaags lagen de werken ook op het grondgebied van Drogenbos stil. De werken werden definitief stil gelegd op 18 september.

De Brusselse Franstalige pers schreeuwde moord en brand. LE SOIR verklaarde Dhoore voor gek ‘ *omdat de ingreep van Dhoore ‘ miljoenen aan de gemeenschap zou kosten*‘. Ze raamde de voorlopige schadevergoeding op 400 Miljoen (BEF). Het lokale FDF besefte de betekenis van de

ingreep. Mocht de verkaveling gerealiseerd zijn , zou Beersel ook op politiek vlak in de handen van de Franstaligen gevallen zijn. Het publiek ervoor zou immers voor drie vierde uit Brussel komen; het FDF zag de verkiezingsoverwinning aan zijn neus voorbij gaan.

Une décision du Secrétaire d'Etat à l'Economie régionale flamande coûterait 400 millions au budget

L'arbitraire administratif va-t-il de nouveau coûter plusieurs centaines de millions à la collectivité ? Si M. D'Hoore, secrétaire d'Etat à l'Economie régionale flamande, ayant notamment l'Aménagement du territoire dans ses attributions, maintient une ordonnance prise à l'encontre d'un lotissement de 21 hectares en cours de réalisation au lieudit « Frankveld », sur le territoire des communes de Beersel et de Drogenbos, il n'est guère douteux que les propriétaires lésés sont en situation d'obtenir des tribunaux un jugement leur accordant d'importants dommages et intérêts, nous affirment des juristes que nous avons consultés.

Sont en cause des contradictions entre le plan de secteur de la région Halle - Vilvorde - Asse et un plan particulier d'aménagement du territoire élaboré par lesdites communes, approuvé par arrêté royal signé en date du 4 septembre 1970 par le ministre des Travaux publics de l'époque, M. De Saeger.

Récapitulons les faits : une société immobilière belge a acquis, le 14 avril 1967, une superficie de 7 hectares 11 ares et 82 centiares au lieudit « Frankveld » après s'être assurée que les terrains sis à cet endroit faisaient l'objet d'un plan particulier d'aménagement du territoire, dûment et régulièrement approuvé, classant la région parmi les zones à urbaniser. Le 15 mai 1973, un arrêté royal était signé décrétant l'extrême urgence en matière d'expropriation. Le 16 avril 1973, les communes, après avoir soumis les plans d'exécution des travaux à l'approbation de la Province, adjugeaient ces derniers pour plus de trente millions (T.V.A. non comprise) à une entreprise de construction de Kermt. Ces travaux d'équipement de voirie (routes, égouts) sont actuellement en cours. Ils sont achevés à concurrence de 60 % de l'ensemble.

Entre-temps, la société immobilière en question et la coommune de Beersel signalent des accords concrétisant les dispositions du plan d'aménagement, soit : des conven-

à construire, dénient toute valeur à cet argument. Ils dénoncent l'arbitraire du pouvoir.

Ont-ils raison ? Des juristes que nous avons consultés sont formels : l'arbitraire existe au mépris de la loi. La prépondérance des plans de secteur organisée par l'article 2 de la « Loi De Saeger », disent-ils, tombe dès qu'il y a début d'exécution du plan particulier d'aménagement. Or, la procédure d'expropriation étant en cours et les travaux d'équipement du lotissement étant entamés, tout démontre qu'effectivement il y a début d'exécution.

Dès cet instant, la suspension des travaux qui a été ordonnée est illégale et la responsabilité de l'Etat est totalement engagée, concluent les juristes. Ils font référence à un cas similaire — lotissement Vordestein, sur le territoire de la commune de Schoten, dans la province d'Anvers — à l'occasion duquel l'Etat a été condamné à payer 100 millions de dommages et intérêts aux propriétaires lésés. Cette affaire fut jugée en première instance en

Le Soir 24 september 1974

We kregen de steun van Manu Ruys . In De Standaard van 4 oktober 1974 schreef hij een column *" Groene test* ' . Hij besefte dat het juridisch een moeilijke zaak was . Maar hij verdedigde de beslissing van Staatssecretaris Luc Dhoore om de groenzone rond Brussel te beschermen . Daarbij wist Ruys wel dat deze beslissing ook vanuit een communautair standpunt was genomen . Hij besloot : " *Het is een testgeval dat alle aandacht verdien* ".

Het Frankveld, de groenzone tussen Brussel en het dorp van Beersel, nu aangelegd door de Vlaamse Gemeenschap

Het Frankveld bleef er – ondanks de vele schadeclaims - rustig bijliggen tot in 1994, wanneer het als een park van de Vlaamse overheid werd aangekocht. Het Agentschap natuur en Bos legde het mooi aan en vanaf de opening in mei 1996 is het een rust- en groenzone met barbecue- installatie op de grens tussen Brussel en Vlaanderen.

De hoeve op het Frankveld werd ingericht als jeugdcentrum Moesjebaaz

De Thaborberg in Dilbeek

De ring rond Brussel is blijkbaar een uitgelezen locatie voor ziekenhuizen . Men bereikt er gemakkelijk de klanten – pardon, de patiënten - van zowel Brussel als van het ommeland. Langs de oostkant staat er in Sint-Lambrechts Woluwe de campus van de Cliniques universitaires Saint- Luc van de UCL(Université catholique de Loucain), langs de noordkant het militair hospitaal koningin Astrid en langs de westkant de ziekenhuizen van de VUB (Vrije universiteit Brussel) en van de ULB (Université Libre de Bruxelles).

De twee laatste staan slechts 8 km. van elkaar. Blijkbaar was het een doorn in het oog van de katholieke zuil , maar evengoed een gat in de markt . De CM, (Christelijke mutualiteiten) vond dat ze de bevolking van Pajottenland en Zenne en Zoniën niet in de handen van ‘ vrijzinnige ‘ dokters mochten laten en zochten een plaats om een katholiek ziekenhuis in te planten. De oplossing was de Thaborberg in Dilbeek . Het was de laatste groenzone tussen Dilbeek en de Brusselse agglomeratie met een oppervlakte van 8 ha. Er was vroeger een sanatorium gevestigd. De CM wilde er in 1974 een algemeen ziekenhuis neerplanten van 350 bedden, een V- dienst (geriatrie) en een tehuis voor zwaar gehandicapten . Het

ziekenhuis zou worden gerund in samenwerking met het Universitaire ziekenhuizen van de KUL in Leuven. Een groot ziekenhuis op de Thaborberg zou Dilbeek urbanistisch aan Brussel plakken.

Er kwam een protestbeweging op gang , die geleid werd door de vereniging S.O.S. Thaborberg van E. Van Den Eynde uit Schepdaal. Johan Struye schreef een uitgebreide column in Knack : " Laat de Thaborberg niet naar Brussel komen ". De protestbeweging werd ontvangen op het kabinet van minister De Saeger van Volksgezondheid . Ze pleitte ervoor in plaats van nog een groot ziekenhuis te bouwen waar er reeds een overaanbod was de regionale ziekenzorg op te waarderen. Het hoofd van het ziekenhuiswezen in België liet zich zelfs ontvallen : " *De minister en ikzelf sterven liever dan ons te laten opnemen in de kliniek van Halle* ". De actie had succes en in het ' verbeterde ' Gewestplan , werd heel de site als natuurgebied ingekleurd.

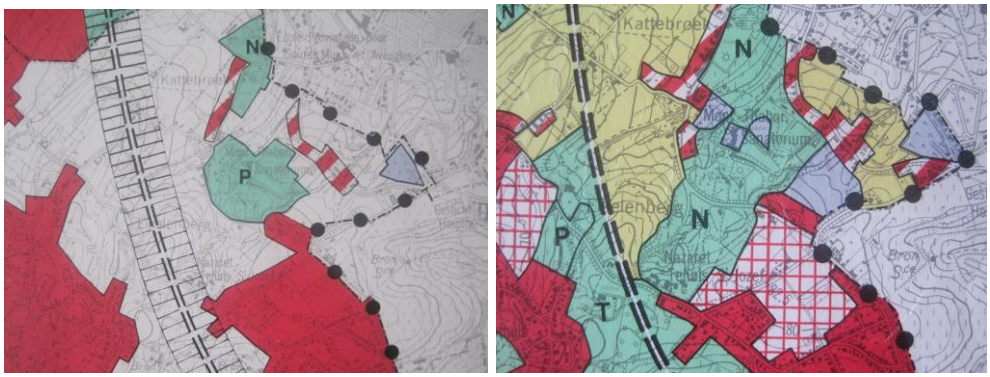

De Thaborberg van een kleine parkzone naar een groot natuurgebied

Het Donderveldproject in Dworp

Het huidige domein ' Classic feestzalen' op het Donderveld, waar het sportcomplex van de Bank van Brussel moest komen.

Pierre (Pieter) Van Cauwelaert van het gelijknamig tuinbouwbedrijf in Sint – Pieters Leeuw , had voor de Bank van Brussel op ' de Ast' in Dworp terreinen aangekocht voor de aanleg van een sportcomplex. De bank wilde haar sportterreinen in Oudergem 'valoriseren'. Beter gezegd: verkavelen. Vanaf midden 1972 kwam het project op de tafel van de Dworpse politiekers. Men schermde ermee dat het project vooral ten goede zou komen aan de Vlaamse bedienden van de bank en dat het project zou verhinderen dat het gebied zou verkaveld worden voor Franstalige Brusselaars en andere drogredenen.

Op 12 oktober 1973 had in Dworp een algemene vergadering plaats over het Donderveldproject .Van Cauwelaert trachtte de Dworpse bevolking en politiekers op zijn hand te krijgen door aan twee lokale wielrenners een jobke als tuinier te beloven en de Dworpse handbalploeg gratis in het sportcomplex te laten trainen.

Hij deinsde er ook niet voor terug om een onderhoud aan te vragen aan Z&Z. Hij belde naar mijn echtgenote en trachtte mij zelfs op kantoor te bereiken. Hij inviteerde mij om op een avond bij hem te komen dineren. Ik wimpelde zijn verzoek af in de hoop van hem verlost te zijn. Maar hij bleef aandringen. Uiteindelijk maakten we een afspraak bij Fernand. Het was een hete zaterdagnamiddag in juni. Van Cauwelaert vroeg ons te stoppen met onze actie ' … *dan zouden we er wel bij varen* ... ". Indien niet zou hij in heel de streek een vierkleurenfolder verspreiden om aan te tonen dat Z&Z tegen de sport was! Ik vroeg hem of de folder al gedrukt was. Hij bevestigde , waarop ik hem aanraadde de folder zo vlug mogelijk in de bussen te deponeren . Wat nooit gebeurd is .

We hadden voor dit dossier verschillende ministers benaderd . We gingen zelfs Van Elslande tijdens het weekend van zijn studeerkamer halen. Hij was een internationale conferentie in Kopenhagen aan het voorbereiden. Van Elslande alarmeerde onmiddellijk Chabert, die op vakantie aan de kust was.

Minister Renaat Van Elslande

De ministers Dhoore en De Backer speelde ik tegen elkaar uit. Dhoore trachtte ik te overtuigen geen bouwvergunning af te leveren omdat De Backer het domein wilde beschermen . En omgekeerd pleitte ik bij De Backer voor een klassering met de mededeling dat Dhoore toch geen bouwvergunning ging afleveren.

Het beroep op de CVP- ministers had resultaat . Het KB. van 21 juni 1974 vernietigde de beslissing van de Bestendige Deputatie van Brabant die de stichting Despret toeliet om op het Donderveld een recreatiepark aan te leggen . Het gebied werd daarna verkocht aan een firma, die er onder de naam ‘ Classic ‘ een park heeft aangelegd en van de gebouwen een feestzaal heeft gemaakt .

Het domein Classic in de Ast (Dondervelstraat) in Dworp

INTEGREN :

een satellietstad in Zevenbronnen (Sint – Genesius Rode)

Het plateau van Collipain (Braine l'Alleud) achter het Hallerbos, de locatie voor een nieuwe stad

Het project Integren was wel het grootste waarmee we geconfronteerd werden. De maatschappij Integren - opgericht in 1972 - was een dochtermaatschappij van een machtige vastgoedontwikkelaar, gefinancierd door drie Nederlands groepen : Heidemij, Pakhoed en Nederhorst. Ze waren gegroepeerd onder de noemer Polyzathe , een ontwikkelingsmaatschappij die de voorbije jaren niet minder dan 30.000 woningen in Nederland had gebouwd. Het waren niet van de minste : de Nederlands Koninklijke familie was naar verluid de grootste aandeelhouder van Heidemij. De zaakvoerder van het project was Hughues Praet , die in een imposante villa in de Ahornlaan in Sint – Genesius Rode woonde .

Integren was van plan in Zevenbronnen, op het grondgebied van Rode en Braine l' Alleud, op een oppervlakte van 640 ha een woonproject van 10.000 woningen met school en kerk te bouwen. De woningen zouden in prebab-vorm vanuit Nederland worden geïmporteerd. Ook een golfterrein was voorzien. Hiervoor had men reeds een deel van het Hallerbos gerooid.

De Waalse leefmilieuvernigingen waren eveneens in actie gekomen. ADESA (Action et défense de l'environnement de la vallée de la Senne et de ses affluents) was de leefmilieu groep uit Braine l' Alleud. Zij waren er reeds in geslaagd om de gemeenteraad van Braine te overhalen om het project te verwerpen. Ook 'De vrienden van het Zoniënwoud ' maakten deel uit van de groep die zich tegen dit megolomane project verzette.

De verbinding met de Franstaligen was het VVV Zuid -Westbrabant. Zoals in het dossier van het Europeanum, wilde het, zoals verder wordt vermeld, een aparte weg bewandelen , los van Z&Z. Ook hier wilde het met de politici op goede voet te staan en zo invloed uitoefenen. Dit was in tegenstelling met onze visie die een confrontatie met het gevoerde beleid nastreefde. ADESA en het VVV Zuid Westbrabant schreven uitgebreide rapporten om de groene waarde van het gebied in de verf te zetten. Op 14 oktober 1973 organiseerden we een protestwandeling in het gebied dat Integren zou urbaniseren. Het was een groot succes: 500 wandelaars konden kennismaking met het bedreigde landschappen.

Hughues Praet begon te voelen dat er onweer dreigde . Hij inviteerde ons op zijn villa in Rode om de maquette en de plannen van de satellietstad te bekijken. Daarna inviteerde hij ons in het restaurant ' L'Auberge pittoresque' in Linkebeek. Fernand en ik weigerden uit zijn hand te eten en dronken enkel een glas wijn. Hij bestempelde ons als Don Quichots . Hij was ervan overtuigd dat wij het tegen hem niet konden halen. Hij had immers belangrijke connecties en ging, volgens hem , geregeld met minister Jos De Saeger tafelen.

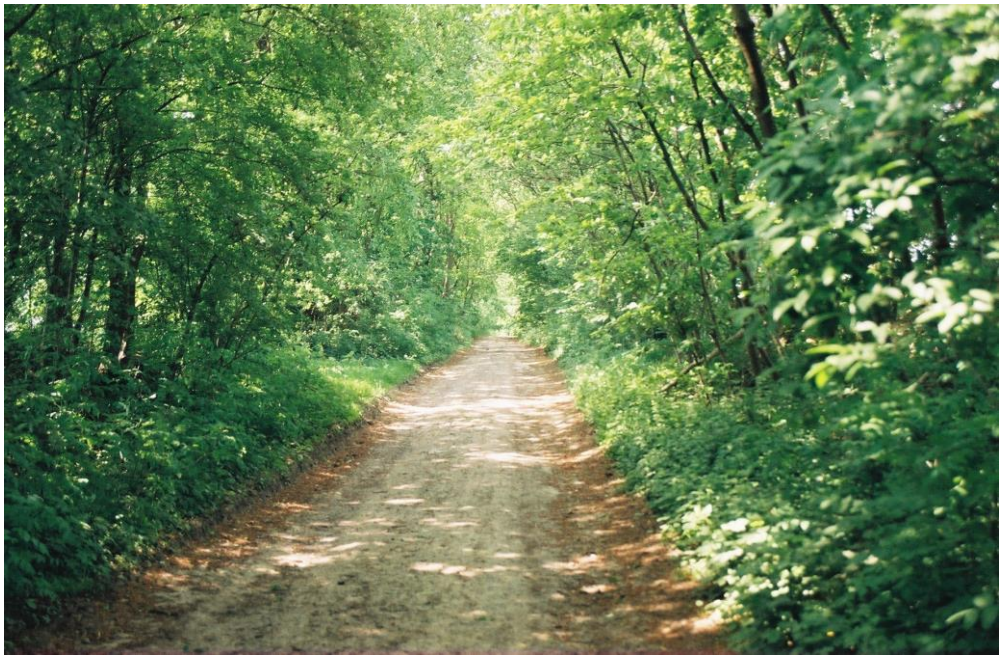

De eeuwenoude steenweg van de vijvers van Zevenbronnen naar het plateau van Collipain

We publiceerden grote artikels in de kranten . Knack van 16 mei 1973 wijdde er twee bladzijden aan onder de titel *‘ Er dreigt weer een stuk uitverkoop van Vlaams groen rond Brussel ‘* . Ons bestuurslid , journalist Urbaan De Becker, kwam er mee op de Nederlandse radio . Zelf schreef ik een brief naar de Nederlandse pers, de Nederlandse milieuverenigingen en zelfs naar de Nederlands ambassadeur in België, de C.J. Van Schelle. Tot onze grote verwondering schaarde hij zich volledig aan onze zijde. Ik had geschreven dat we het onbegrijpelijk vonden dat Nederlanders hier wilden realiseren wat in hun land niet mogelijk zou zijn. De ambassadeur deelde onze bezorgdheid en wilde met ons ‘ *de zo schone en waardevolle natuur in de omstreken van Brussel zoveel mogelijk beschermen en bewaren “* . Hij wees erop dat hij niet rechtstreeks invloed kon uitoefenen maar hij zou wel onze standpunten ‘ bij de bevoegde instanties bekend maken . En hij drukte zijn spijt uit dat de reputatie van Nederland door de activiteiten van Nederlandse commerciële groepen in het gedrang zou komen.

Het is niet onwaarschijnlijk dat deze tussenkomst mee aan de basis lag van het opdoeken van het project . Hughues Praet werd voor zijn diensten bedankt en de plannen voor de golfterreinen en van de satellietstad werden definitief opgedoekt.

Beschermingen (klasseringen) als ultiem redmiddel

De opgesomde bouwprojecten vroegen een doortastende aanpak. Er mocht niet getreuzeld worden. Door de contacten die we op ministerieel vlak hadden gelegd wisten we hoe we de beleidsverantwoordelijken in deze dossiers konden doen tussenkomen om ze te kelderen.

De volgende jaren werd er als het ware een dagelijkse guerrilla gevoerd tegen nieuwe plannen en projecten die om de haverklap overal opdoken.

Om niet telkens voor voldongen feiten te worden gesteld moesten er meer algemene en omvattende maatregelen worden gevonden. Deze werden gerealiseerd in klasseringen en in de bepalingen van het op stapel staande Gewestplan .

1973: **Meigemheide Dworp- Beeersel** – uitzaveling en verkavelingen .

De verkaveling op de Kluts in Dworp, waarvoor we in 1974 naar minister Van Mechelen waren getrokken was - zoals vermeld - tegengehouden door een beschermingbesluit (klassering) . Fernand stelde dan voor om heel het gebied van de Meigemheide te beschermen omdat het op punt stond verkaveld te worden. Een groot deel ervan was immers eigendom van twee notarisfamilies in onverdeeldheid. Maar het opzet was een prestigieuze en bijna niet te realiseren opgave. Fernand, Mon Steyaert – secretatis van Z&Z- en nog enkele anderen, zoals stedenbouwkundige Siegfried Van Nuffel, verzamelden op het kadaster de nodige gegevens . Het gaf de aanzet van een jarenlange – van 1976 tot 1993 - beschermingscampagne die het open gebied tussen de dorpskernen van Huizingen, Dworp en Alsemberg veilig stelde voor verkaveling.

Het dorp van Beersel en de torens van Brussel gezien van op de beschermde Meigemheide

Hoeven in Sint – Genesius- Rode

Daarbij werden een reeks hoeven met hun omgeving , beschermd : De Padenborre in Dworp , de Perckhoeve in Linkebeek en in Rode de Sint Gertrudishoeve,het Hof te Kreftenbroek, Hof te Lansrode , Hof te Hout, Hof ten Berg, Hof te Rode, Blarethoeve, Sint – Annahoeve, de Abdijhoeve en Watermolen van Zevenbronnen. Vooral Fernand speelde hier de belangrijkste rol . Hij kende Rode immers als zijn broekzak.

De Perckhoeve in Linkebeek

Sint- Annahoeve in Rode

Sint- Gertrudishoeve in Rode

Dwersbos (Beersel)

Het Dwersbos is een beukenbos met schilderachtige holle wegen op de grens van Alsemberg en Beersel . Het vormt een eenheid met het domein van baron de Roest d' Elkemade.

Dwersbos en domein de Roest d' Elkemade

Een lokale zandboer kreeg in 1967 van de Bestendige Deputatie van Brabant de toelating om er een zandgroeve uit te baten. In 1972 begon hij met de werken. Begin 1974 organiseerde Z&Z een volksvergadering in het ' Grand Salon ' in het centrum van Beersel.
Het was niet enkel een actie tegen de (onwettige) uitzaveling van het Dwersbos , maar ook tegen het plan van de Federatie Halle om de Intercommunale Haviland toe te laten de zandgroeve als stort te gebruiken in afwachting van de realisatie van de breekwerf in Pepingen. Ons protest had succes en in 1976 was het Dwersbos gered : het beschermingsbesluit lag klaar en de zandgroeve moest in de oorspronkelijke staat worden hersteld.

Elzemheide (Alsemberg)

Ook de Elzemheide in Alsemberg is een zandheuvel . Ook hier dreigde de vernietiging van het landschap met een klassiek procédé : eerst graaft men het zand weg, daarna wordt de put met afval volgestort , waarna de plek als bouwgrond kan worden verkocht. Door een volgehouden contact met de kabinetten en met de dienst van Monumenten en Landschappen en een beroep bij minister Jos De Saeger werd de Elzemheide in Alsemberg begin 1976 beschermd .

De Padenborre (Hof te Labus) in Dworp

De Padenborre is een historische hoeve aan de voet van de Meigemheide. Ondanks de lopende beschermingprocedure , werden verschillende werken uitgevoerd die hiermee in tegenstrijd waren – o.a. het slopen van de bakhoven, het rooien van bomen en hagen, de nivellering van het terrein en aanleg van een oefenpiste , verharden van de wegen enz. Ondanks mijn beroep op politie en gerecht werd er door de overheid niet opgetreden.,.

De Padenborre hoeve werd op 14 oktober 1976 wettelijk beschermd.

Daarom richtte ik mij tot Leo Tindemans - toen voorzitter van de CVP - en wees erop dat juist de CVP- ministers in het verleden het gebied hadden beschermd en dat nu een lokaal CVP- bestuur van plan was het te ‘urbaniseren ‘. Tindemans stuurde de boodschap door naar Staatssecretaris Rika de Backer. De zaak werd op een vergadering op haar kabinet op 25 februari behandeld. In haar antwoord aan Leo Tindemans schreef ze dat elke verdere ontsluiting van het gebied en alle verdere ontwikkeling verboden moest worden. Ze voegde eraan toe dat ze het CVP-gemeentebestuur zou aanschrijven om deze punten in acht te nemen. De Padenborre bleef verder onaangeroerd.

LINKEBEEK EN ALSEMBERG

Linkebeek werd ooit door Felix Timmermans ' het nest in de bomen ' genoemd. Het dorp ligt inderdaad op een steile heuvel van meer dan honderd meter. In het kader van de beschermingen werden in 1978 -1979 ook de landschappen in Linkebeek – Rode beschermd zoals het Wijnbrondal en het Schaveipark.

Schaveipark in Linkebeek

Het verzekerde er een blijvende ononderbroken groen kanaal van het centrum van Linkebeek tot bijna in het centrum van Rode .

De landweg Elsgatveld van de Perckhoeve (Linkebeek) naar Rode

Alsemberg 2000

Enkele jaren later, rond 1990, was Alsemberg in de greep van een groots project - met de naam ‘Alsemberg 2000 ‘ - dat heel de dorpskom grondig van aanschijn zou veranderen . De projectontwikkelaar SGRA (Sint-Genesius Rode & Alsemberg Ontwikelingsmaatschappij nv.) wilde er – met medewerking van de gemeentebesturen van Alsemberg en Rode - appartementen , burelen , hotel en handelszaken bouwen. Dit betekende de sloping van het oude dorpskern , de verstedelijking en verfransing van het centrum van Alsemberg en de urbanistische aansluiting van Brussel (Ukkel) met Wallonië (Waterloo). De afstand - de gekende ‘corridor’ - is er slechts 4 km.

Er was heel wat protest tegen , o.a. van Zenne en Zoniën. Maar volgens de toenmalige waarnemende voorzitter van Z&Z was hiertegen niets te

beginnen. Op de opening van het KADOC in Leuven (5 dec.1990) sprak Fernand Van Hemelrijck mij hierover aan en vroeg of ik geen middel zag om het project tegen te houden.

Het centrum van Alsemberg met op de voorgrond de site waar Alsemberg 2000 moest verrijzen

De vraag was – zoals altijd met dergelijke dossiers - in welk stadium het project zich bevond en welke overheid het dossier behandelde. Na vele telefoontjes kwam ik uiteindelijk te weten dat het dossier zich bij het 'Interministerieel Comité voor de Distributie 'bevond . Het was dit comité dat op basis van economische argumenten en mobiliteitsaspecten groen licht moest geven.

Ik vroeg een onderhoud aan. Fernand en ik gingen er op vrijdag 18 september 1992 naartoe. We werden ontvangen door de secretaris , die ons meedeelde dat het dossier Alsemberg 2000 de volgende dinsdag op de agenda van het comité stond om te worden goedgekeurd. We kwamen m.a.w. geen dag te vroeg .

De voorzitter, de administrateur- generaal van het Ministerie van Economische Zaken, was bereid om ons de dag tevoren te ontvangen. Fernand kon niet present zijn. Ik legde aan de voorzitter uit dat het project Alsemberg 2000 een ramp betekende voor de streek ten zuiden van Brussel zowel op urbanistisch gebied als op het taalkundige vlak omdat het de verbinding zou realiseren tussen Brussel en Wallonië. Toen de voorzitter hoorde dat beide burgemeesters naar de publieke opinie toe verklaarden dat ze tegen het project gekant waren, viel hij bijna van zijn stoel :'*Hoezo, en hier komen ze voor het project pleiten !?* .

Maar mijn argumenten van verfransing en verstedelijking, waarvoor hij persoonlijk wel erg gevoelig was, kon hij officieel niet in rekening brengen. Dus werd er gezocht naar een uitweg. Die werd gevonden. Voor de nieuwe straat die doorheen het project zou worden aangelegd was geen vergunning afgeleverd . Wat verplicht was. Zeker na het vonnis over het Frankveld twintig jaar eerder. De voorzitter besliste het project van de agenda te laten afvoeren : "…*omdat het administratief niet in orde was*."

Het betekende het einde van Alsemberg 2000. Indien de commissie haar goedkeuring had verleend , konden beide burgemeesters zich verschuilen achter het besluit. Bij een niet- uitvoering zou een hoge schadevergoeding moeten worden betaald. Doordat het project niet werd goedgekeurd en het terug naar de gemeenteraad werd gestuurd was het ten dode opgeschreven, omdat de publieke opinie in Alsemberg en Rode zich ondertussen volledig tegen de plannen had gekeerd.

In 2009 tenslotte werd de omgeving van het Winderickxplein opgekocht door Haviland – waarvan de burgemeester ondervoorzitter was – om er een sterk afgeslankt wooncomplex te bouwen . Van ' Alsemberg 2000' was geen sprake meer .

De ‘ ontsluiting ‘ van het Pajottenland

Europeanum wordt Groenenberg.

Vooral de actie tegen het ‘ Europeanum’ te Vlezenbeek was spectaculair. Het Europeanum was een grootschalig recreatieproject dat tegenover de ingang van het park van Gaasbeek 217 ha. zou beslaan: 61 ha.op het grondgebied van Gaasbeek, 90 ha.op Sint- Martens- Lennik en 66 ha. op Vlezenbeek. Alles draaide rond het domein van Groenenberg, in onverdeelde eigendom van de erfgenamen van de vroegere provinciegouverneur Albert- Léon Houtart (1887 – 1951), die van 1935 – tot 1942 de provincie had bestuurd. Hij was getrouwd geweest met de dochter van Henri Carton de Wiart een machtige figuur in de christen-democratische tussen de twee wereldoorlogen, meerdere malen minister en eerste minister van 1920 tot 1921.

Het kasteel Houtart in de buurt van het kasteel van Gaasbeek

Het was de – toen nog unitaire – provincie Brabant die het project wilde realiseren , met op kop Bestendig – afgevaardigde Philip Van Bever (CVP), gevolgd door de socialisten Roger Dewulf (Bestendig

afgevaardigde) en raadslid Staf Reviers. Ze wilden de familie Houtart uit onverdeeldheid helpen. Oorspronkelijk was het idee om er woningen te bouwen voor Europese ambtenaren – vandaar de benaming ‘Europeanum ‘ – maar dan werd de bestemming veranderd in een pretpark voor de Europese ambtenaren : “ *die met hun kinderen tijdens het weekend toch ergens naar toe moesten kunnen “* , zoals het door de initiatiefnemers werd geformuleerd.

De idee om een ‘ *levend museum, een blijvend dorp van de Europese Gewesten’* te realiseren was - volgens nota n°14 van de provincie Brabant - begin 1971 ontsproten uit het brein ‘*van meerdere vooraanstaande personaliteiten uit de wereld van kunst, cultuur, wetenschappen en politiek bezield met de verspreiding van de Europese gedachte’*. Waarschijnlijk werd hiermee het ‘ Comité Européen 1980’ bedoeld. De voorzitter ervan was socialistische volksvertegenwoordiger Lucien Radoux (1913-95) uit Ruisbroek. Het comité was vooral bevolkt door figuren uit de leidende Franstalige Brusselse kringen.

Maar het pretpark zou niet enkel het kasteelpark omvatten, maar het volledige areaal van de erfenis Houtart, wat al de omliggende landbouwgronden en verschillende woningen omvatte. Wij beseften dat het project de volledige verstedelijking van het gebied zou betekenen. Er moesten immers parkings en toegangswegen worden aangelegd. Het zou de

urbanistische aansluiting met Brussel realiseren.

Vanaf begin oktober had Z&Z zich tegen het project gekant en pleitte voor het behoud van het agrarisch karakter van het Pajottenland met de nadruk op de passieve recreatie. We kregen ruime aandacht in de pers, o.a. doordat ons bestuurslid Roger Swalens lokaal redacteur was van het Nieuwsblad .

Bestendig afgevaardigde Roger Dewulf had op 24 oktober 1972 in de provincieraad de zaak verdedigd : *'Omdat België, en vooral Brabant, recreatieparken nodig heeft en omdat zo mooie landschappen uit de handen van verkavelaars kunnen gehouden worden* '. Hij beweerde dat al de burgemeesters van het Pajottenland achter de idee stonden : " .. *omdat het project het Pajottenland nieuwe ontsluitingsmogelijkheden bezorgde* ". Twee dagen later verduidelijkte hij het project . Het zou uit vier onderdelen bestaan: passieve recreatie, socio- culturele infractructuur, sportinfrastructuur en een deel actieve recreatie "*voor diegenen die zich niet tevreden kunnen stellen met wandelen, rust, bomen of groen*. " In dit gedeelte zou de Europese gedachte gestalte krijgen. De verschillende landen zouden hun folklore, hun kunst , hun levenswijze aan de bezoekers tonen. Het Pajottenland zou zijn deuren openen voor Europa. Het Europeanum zou

deze ‘ *vergeten uithoek van het Pajottenland* ‘ bekendheid en welvaart brengen. Dewulf kreeg een daverend applaus van de meerderheid . Reviers voegde er allerlei drogredenen bij : het Europeanum zou dat deel van het Pajotteland ‘beschermen ‘ voor verkavelingen en zou aan 200 mensen werk verschaffen.

In april 1973 werd er in Gooik een informatievergadering gehouden, waarop de Bestendige Deputatie haar project kwam voorstellen. Ook volgens Dewulf zou het project veel werkgelegenheid creëren . Dat er bij de realisatie van dergelijk groot project woningen moesten sneuvelen was volgens hem onvermijdelijk. In tegenstelling met vroegere beweringen van de deputatie bleek dat verschillende burgemeesters niet op de hoogte waren van de plannen. De inwoners van Vlezenbeek hadden voor 95 % een petitie tegen het project getekend . Hun afvaardiging kreeg te horen dat ze later in een gesloten vergadering hun bezwaren konden bekend maken..

Wij hadden in de pers reeds alarm geblazen en in naam van Z&Z diende ik Dewulf van antwoord . Onze stelling was dat het niet om een geschenk voor het Pajottenland ging , maar enkel om een vriendendienst aan de familie Houtart, die haar gronden kon te gelde maken . We noemden het cynisch dat juist een socialistische politicus mensen uit hun woning wilde zetten om een chique familie te bevoordelen. Daarbij was het bedenkelijk dat de Provincie nu pas de noden van het Pajottenland ontdekt, waar nog tien gemeenten het zonder drinkwater moesten stellen, waar het wegennet soms in bedenkelijke toestand verkeerde , waar er geen sport- of culturele infrastructuur bestond. Z&Z vond dat men beter met de plaatselijke besturen een ontwikkelingsplan voor de streek zou opstellen, zonder dat er van onteigeningen sprake zou zijn.

Dewulf en Reviers waren er niet opvoorbereid dat de avond zich tegen hen zou keren. Zij verzekerden - ietwat in paniek - dat met de wensen van de lokale bevolking zou worden rekening gehouden. Op de vraag wat ze zouden doen indien het Pajottenland zich bleef verzetten tegen de plannen, verklaarde Dewulf plechtig dat ze zouden afzien van het project, wat door de aanwezigen op luid applaus werd onthaald.

De site waar het Europeanum gepland was met op de achtergrond het domein Groenenberg

We waren niet de enigen die contesteerden. We kregen de steun van verschillende verenigingen. De omwonenden hadden zich gegroepeerd in een ‘ Aktiegroep Vlezenbeek’ . Op 17 december 1972 organiseerden zij een massale protestdag met autokaravaan onder het moto: ‘ Red het Pajottenland’.

Ook de politieke wereld stond in rep en roer. De gemeenteraad van Vlezenbeek en van Itterbeek stemden met een motie het Europeanumproject weg. De Volkuniefractie van de Federatie Halle , bij monde van hun schepenen Frans Adang en Lieve Dewit, onderschreef in een persmededeling ons standpunt en ging in de tegenaanval. Zij organiseerde begin november een protestmeeting voor 250 man onder het leuze ‘ *Europeanum, ja of neen’* .

Het Gewestelijk VVV Zuid-West- Brabant bundelde haar visie in een nota ‘Europeanum – rekreatiecentrum in Brabant ‘ . Het schaarde zich wel achter de protestbeweging, maar vaarde een eigen koers. Het wilde geen frontale aanval, maar verkoos een zachte benadering : in de gunst komen van de politici en kleine verbetering aanbrengen. Het ging dan ook grotendeels

akkoord met de plannen van de provincie, maar corrigeerde ze volgens eigen inzichten. Het besluit was tekenend: het project benaderen " *in een constructieve geest'*. Men was dan ook akkoord met een 'ruim recreatiecentrum ' inclusief paviljoenen en sportinstallaties aan de Lenniksebaan ' in het teken van de ware Europese gedachte '. Geleidelijk echter begon het VVV in te zien dat het zich op een zijspoor bevond . In haar nota van 15 december paste het zijn standpunten aan en trachtte het aktiecomité gunstig te stemmen om : " *eensgezind de toekomst van het Pajottenland te verwezenlijken. Allen samen bouwen wij ons Pajottenland uit tot een gaaf en welvarend gewest " ,* luidde het .

Op haar persconferentie van 10 januari 1973 in het kasteel van Gaasbeek, haalde de Bestendige Deputatie hard uit naar de ' *uitzichtloze alle grond missende palavers '* van de actiecomités., maar bejubelde ze de opbouwende kritiek van het VVV. ' Ze haalde echter wel gedeeltelijk bakzeil en liet de onteigeningsplannen van de wijk Opbeek , waar verschillende huizen moesten sneuvelen - vallen.

Op 23 maart belegde de Deputatie een vergadering waarop de contesterende verenigingen – Werkgroep Leefmilieu Vlezenbeek, Aktiegroep Vlezenbeek, Zenne en Zoniën en Red Pajottenland, werden uitgenodigd . Deze hadden zich ondertussen tot de Bond beter Leefmilieu gewend, dat zich tot dan afzijdig had gehouden. Hierdoor kwamen we in contact met Marc Dubrulle, de nationale secretaris. Deze schreef een brief naar Staatssecretaris M. Vandewiele, die blijkbaar niet op de hoogte was van de plannen van de Provincie. Ondertussen had de Provincie echter op 30 maart het project 'onvoorwaardelijk ' goedgekeurd. Voor de inhoud van het project had de Gouverneur verwezen naar de actiegroepen: " *omdat deze voldoende inspraak hebben gehad ".*

Om uit de impasse te raken had er ondertussen een eigenaardige ontmoeting plaats gehad. De bestendige deputatie had met ons een onderhoud aangevraagd . Plaats van afspraak was thuis bij Mon Steyaert – secretaris van Z&Z - op de Meigemheide in Dworp. Die avond was er juist een sneeuwstorm. Hierdoor kwamen we aan met vertraging. Van Bever en

Dewulf zaten ons al op te wachten . Zij waren met dienstwagen –zwarte Mercedes- en chauffeur gekomen en zaten stijf in ’ t zwart op de canapé. Mon was niet thuis. Zij waren ontvangen door het tienjarige dochtertje van Mon. De rollen waren omgekeerd : zij waren vragende partij geworden. Uiteraard kwamen we niet tot een akkoord, maar we bleven beleefd om de ‘ goede ‘ relatie ‘ niet op te blazen. En zij waren ervan overtuigd dat we geen (partij) politieke bedoelingen hadden.

Blijkbaar in een uiterste poging om de familie uit de nood te helpen kwam een lid van de familie Houtart mij thuis opzoeken om de zaak te bepleiten…Ik moest hem teleurstellen.

In 1981 verkocht de familie het kasteel en park van 45 ha aan het Agentschap Natuur en Bos. Het kasteel werd gerestaureerd en het verwilderde park werd deskundig hersteld volgens de oorspronkelijke plannen.

Op de grens met Brussel en rechtover het domein van het kasteel van Gaasbeek maakt het domein nu deel uit van de groene gordel rond Brussel.

Groenenberg , gerestaureerd kasteel en publiek park

A8 : de ring rond Brussel midden door het Pajottenland

Nadat de autoweg E 19 Brussel- Parijs door de streek van Zenne en Zoniën naar Nijvel was getrokken, moest volgens het ministerie van Openbare Werken - in die tijd geleid door Waalse ministers - ook Doornik en het westelijk deel van Wallonië, een rechtstreekse verbinding met Brussel krijgen. Nadat de actiegroepen van het Pajottenland, zoals " Redt het Pajottenland", rond in 1972 erin geslaagd waren de autoweg A8 dwars doorheen het Pajottenland weg te krijgen, zocht het ministerie van openbare werken een alternatief. Veel studiewerk was er niet voor nodig. Minister Defraigne van Openbare Werken, had op een etentje in Doornik met een dik rood potlood een lijn getrokken van Hondzocht (Halle) - waar de expressweg naar Edingen zou eindigen - naar de aansluiting in Pede (Anderlecht) . Het traject liep over Vlezenbeek , achter het dorp van Sint-Pieters- Leeuw, over Breedhout naar de aansluiting in Hondzocht (Lembeek- Halle) . Het tracé was op het terrein al afgepaald. De ring rond Brussel zou m.a.w. 5 km. opschuiven naar het westen en o.a. het centrum van Sint- Pieters Leeuw en van Halle binnen ' Groot- Brussel ' leggen.

Als de plannen begin 1976 bekend werden, vroeg Burgemeester Bert Devoghel van Halle mij om de autoweg tegen de houden. Met de organisaties van Halse verenigingen en de gemeentebesturen en milieuverenigingen van de betrokken gemeenten werd het ' Komitee - Lembeek- Halle- St Pieters - Leeuw – Vlezenbeek ' opgericht. Zoals meestal fungeerde ik als secretaris.

Eerste ging ik mijn licht opsteken bij het ministerie van Openbare Werken. Tijdens een onderhoud dat ik op 30 maart 1976 had met de toenmalige Secretaris- generaal De Paepe van Openbare Werken verantwoordde hij het project : " *Wat moet ik doen als er op de autoweg E 19 een vrachtwagen tegen een brugpijler botst en de autoweg moet afgesloten worden ?"* . Er moest m.a.w. een reserveautoweg van Halle naar Brussel liggen. (zie kaartje). Deze nieuwe infrastructuur zou het oostelijk deel van het

Pajottenland ontsluiten en als onderdeel van de ring rond Brussel kunnen worden beschouwd.

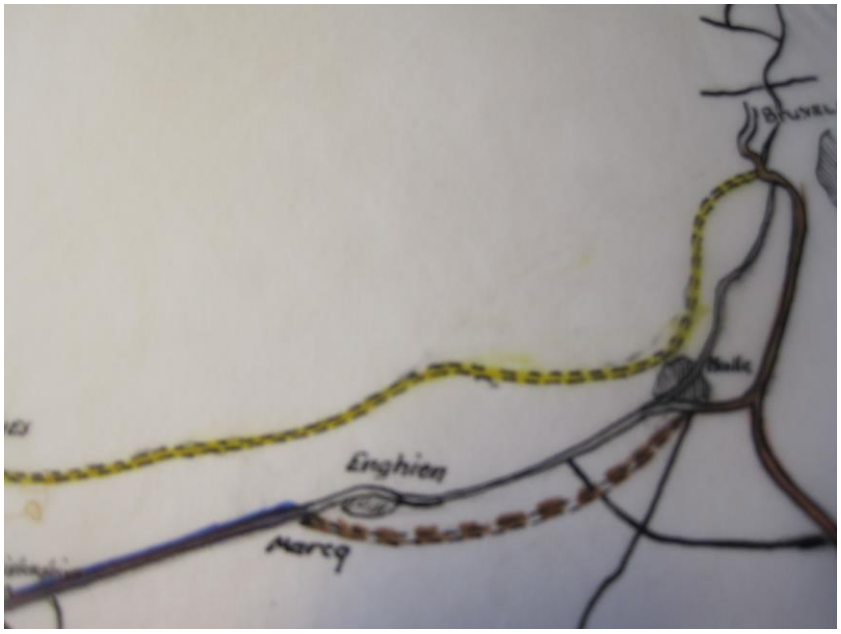

De A8 door het Pajottenland (geel gestippeld)

Zoals met andere dossiers waren er twee wegen te bewandelen : de overheid en de publieke opinie.

Eerst stapte ik naar Van Elslande om zijn steun te krijgen . Daarna nam ik contact met het kabinet van minister Albert Lavens (landbouw) . Ik leerde er adviseur Clément Crohain kennen, burgemeester van Edingen . Hij en

zijn collega Cornet d' Elzius waren ook uitgesproken tegenstanders van de autoweg. De Vlaamse en Waalse boerenorganisaties wierpen zich ook in de strijd. Op 30 april ging ik ook Minister Rika De Backer, voorzitster van het Ministerieel Comité van Vlaamse Aangelegenheden, op de hoogte brengen van het dossier. Zij hield hierdoor haar beslissing in beraad tot er een degelijke oplossing voor de verkeersafwikkeling was gevonden. Uiteindelijk velde het Vlaams Ministercomité op 3 mei 1976 een negatief advies . Defraigne kon niet anders dan zich hierbij neer te leggen. Ik had ondertussen een voorstel ingediend om de zuidelijke omleiding rond Halle als volwaardige autoweg uit te bouwen en in uitgraving te leggen. Maar de administratie van Openbare Werken was niet bereid mijn voorstel om de uitgraving ' links – rechts' uit te graven uit te voeren. Minister Mathot tekende de laatste dag van zijn ministerschap de aanbesteding voor de uitgraving. 's Anderendaags werd ze door de Vlaamse executieve, die achter mijn voorstel stond, geschrapt . Het leverde de aannemer naar men zegde een schadevergoeding van 100 milj. BEF. op.

Sindsdien wordt mijn ontwerp voor de ' modernisering ' van de zuidelijke omleiding om de vijf jaar door de huidige burgemeester van Halle aan de bevolking als ' nieuw en baanbrekend project' voorgesteld om de bevolking te doen geloven dat hij bekommerd is om de onmogelijke verkeerssituatie in zijn stad. Maar het Pajottenland is nu wel definitief verlost van de A8 .

Een alternatief voor de A8 ?

Halle stikt nu echter in het verkeer. Het mist immers een aangepaste verkeersontsluiting naar het westen, waardoor al het verkeer door het stadscentrum moet. Als alternatief voor de A8 stelde ik een verbetering van de Halse verkeerssituatie voor: een doortochtinrichting voor de N6 door het centrum – een echte dodenbaan - en een westelijke omleiding, een stadsring, die het zwaar en doorgaand verkeer uit het stadcentrum moest halen.

Ik wist twee jonge gemeenteraadsleden , Cathy Meyns(SP) en Mark Demesmaeker (VU) voor de idee te winnen en we richtten samen in 1988 het ‘ komitee N6’ op. Het werd een harde strijd om de N6 om te vormen van een 4X4 snelweg tot een stadsboulevard met fietspaden . Ik had geluk dat het kabinet van minister Johan Sauwens – vooral zijn adviseur Wilfried Heyns - volledig voor mijn voorstellen was gewonnen. Samen hertekenden we de Halse verkeersinfrastructuur , waardoor het aantal ongevallen drastisch daalde. Noch het stadsbestuur, noch Chris Caestecker, de baas van Openbare Werken, konden verkroppen dat een ‘ buitenstaander’ zich met hun zaken kwam bemoeide. Toen de minister persoonlijk de plannen in Halle kwam voorstellen verlieten de CVP-burgemeester en zijn fractie uit protest de raadzaal; een nooit gezien incident!

Samen met Caty Meyns (SP) bij minister Johan Sauwens bij het overhandigen van de petitie N6

De westelijke omleiding kon echter niet gerealiseerd worden; Sauwens was vanaf 1992 geen minister meer en bij zijn opvolger Theo Kelchtermans, had ik geen connecties. Mijn rol was uitgespeeld.

Pepingen :

een Breekwerf boven een beek en een ‘ knekelhuis’ in het gras

Eind 1975 kwam de Breekwerf van de intercommunale Haviland op tafel . De intercommunale beweerde dat de huisvuilverwerking in de streek dergelijke installatie nodig had. Maar deze erg vervuilende activiteit zou aan de Karenberg komen bovenop de Zuunbeek. Haviland inviteerde ons zelfs voor een promotie- bezoek aan hun breekwerfinstallatie in Meise. Helaas, het bleek een vuile en stinkende bedoening te zijn.

De lokatie voor de breekwerf: huisvuilverwerking op een klare beek in het ongerepte Pajottenland

De gemeente Pepingen organiseerde een informatievergadering . Schepen Frans Adang van de Federatie Halle verklaarde er dat hij zich zou blijven verzetten tegen het project. Johan Struye wijdde er in KNACK een cynisch artikel aan : *‘‘ Pepingen wordt eindelijk ontsloten ‘.* Hij beschouwde terecht deze aanslag op de natuur als een onderdeel van de verstedelijking van het Pajottenland . Haviland was immers ook van plan om heel het landbouwgebied tussen – wat nu het geriatrisch centrum Vanderstocken is – en het centrum van Pepingen vol te bouwen met 600 woningen .

In het dorpscentrum wilden ze daarenboven een ontspanningscentrum bouwen voor de derde leeftijd, een danstent zeg maar.

Het geriatrisch centrum Vanderstokken , midden het landbouwgebied . Het moest de aanzet zijn van de urbanisering van Pepingen met 600 sociale woningen tussen het rusthuis en het dorpscentrum.

De actie tegen de plannen van Haviland – met dezelfde tenoren als in de zaak van het Europeanum , Van Bever, Dewulf, Reviers – werd gevoerd door Opbouwwerk Pajottenland, de Federatie Halle en Zenne en Zoniën.

Indien we hun plannen - inbegrepen Europeanum en de aanleg van de A8- hadden laten doorgaan, zou Brussel tien km naar het Westen zijn uitgebreid.

Op een avond belde Fons Pauwels mij op. Ik moest hem hoogdringend een mooie typische Brabantse vierkantshoeve tonen. Ik begreep er eerst niets van. Bleek toen dat hij aan de initiatiefnemers van de breekwerf had laten verstaan dat de breekwerf het uitzicht en gabariet van een hoeve moest hebben!! Uiteraard was dat technisch niet mogelijk . Het project werd dan maar afgevoerd. De Zuunbeek is proper gebleven.

Het Gewestplan gecorrigeerd

Om niet om de maand een uitslaande brand te moeten blussen, of beter gezegd, niet een af ander bouwproject te moeten bestrijden, moest er op lange termijn worden gedacht. West - Vlaams- Brabant moest uit de handen van de speculanten worden gehaald. Het meest efficiënte instrument hiervoor was -naast de beschermingsbesluiten - het Gewestplan Halle-Vilvoorde – Asse. Door het aan een grondige analyse te onderwerpen kon een nieuw beleid voor onze streken worden uitgewerkt. In plaats van de nadruk te leggen op verstedelijking en de ‘ noden van Brussel op te vangen‘, moest er een krachtdadige halt worden gesteld aan de plannen van promotoren en de wensdromen van lokale politici.

Een stedenbouwkundige revolutie

De nieuwe visie op onze streek was reeds krachtig en duidelijk verwoord in de principes van het Gewestplan van maart 1974 :” *Halle- Vilvoorde-Asse is een eigen zelfstandig gewest met eigen kenmerken, eigen behoeften en vormgeving. Het is geen overloopgebied, geen restzone die ligt te wachten om de complementaire functies van de grootstad op te vangen of er één geheel mee uit te maken .”*

Deze beleidsverklaring – dit ‘statement’ - moest echter een juridisch kader krijgen. Dit gebeurde door de vastlegging van het definitief Gewestplan van 1977.

De hertekening van het Gewestplan, die onze streken van verstedelijking heeft gered, was echter slechts mogelijk door de steun van hogerhand, de klassieke ‘paraplu ‘.

Wilfried Martens maakte in januari 1977 zijn belofte van 1973 waar, dat hij de verbrusseling van onze streken wilde tegenhouden. Toen riep hij in het kabinet van minister Van Elslande een besloten vergadering bijeen van de CVP- ministers en staatssecretarissen om de zaak van het Gewestplan Halle-Asse-Vilvoorde te bespreken.

> Fons Pauwels werd gevraagd om een uiteenzetting te geven over de problematiek van het Gewestplan en voorstellen te formuleren om het aan te passen. Deze voorstellen hadden betrekking op de beheersing van de stedelijke groei, de vrijwaring van het streekeigen karakter en aandacht voor de behoeften van de lokale bevolking. Het Gewestplan moest een totale breuk met het verleden betekenen. Geen uitbreiding van de Brusselse agglomeratie, maar een maximaal behoud van de landschappen en dorpen. Geen satellietsteden en woonblokken in het open landschap, maar een beheersing van de groei.

De voorstellen van Fons Pauwels werden door de vergadering unaniem aangenomen en bekrachtigd. De staatssecretaris, bevoegd voor de ruimtelijke ordening werd gevraagd het op stapel staande Gewestplan in deze zin aan te passen.

In de daarop volgende weken werd, met medewerking van tekenaars van de toenmalige dienst van het bestuur van de Ruimtelijke Ordening, zeer intens gewerkt om de plannen - rekening houdend met de krachtlijnen uiteengezet gedurende de bespreking van januari 1977 – te hertekenen.

Dit kwam erop neer dat ongeveer 1.000 ha., die als bestemming bouwgrond of woonuitbreiding hadden, naar landbouwgebied, groengebied of bosgebied werden omgeschakeld. Tegelijk werden belangrijke infrastructuurwerken geschrapt, die niets met de streek te maken hadden, maar enkel ten behoeve van de Brusselse agglomeratie zouden worden aangelegd.

Het Ministerieel Comité voor Vlaamse Aangelegenheden (MCVA) bekrachtigde de voorstellen van de Staatssecretaris voor Ruimtelijke Ordening. Reeds twee weken later kon het staatshoofd het verbeterde Gewestplan ondertekenen. De tekst verscheen in het Belgisch Staatsblad op 15 april 1977.

De ‘ verbeteringen‘ aan het Gewestplan H-V-A bleven niet onopgemerkt. De administratie van Stedenbouw was er niet over te spreken dat ze buiten spel was gezet en het kabinet de definitieve versie van het gewestplan in strikte geheimhouding zelf had aangepakt. Er werd zelfs een onderzoekscommissie van de Vlaamse Raad samengeroepen om Pauwels op de rooster te leggen over wat als een ‘machtsgreep van het kabinet ’ werd bestempeld (DS, 7 april, 1987). Maar Fons gaf geen krimp. Men kon hem niets onwettelijks in de schoenen schuiven. Maar er was een cruciale stap gezet . De verstedelijking van Halle- Vilvoorde was voor decennia een krachtige halt toegeroepen!

Dinsdag 7 april 1987 — DS

BINNENLAND

Onderzoekskommissie Vlaamse Raad over Groene Gordel

Ambtenaar Stedebouw: kabinet van Eyskens pleegde machtsgreep

BRUSSEL — Het was gisteren de beurt aan de ambtenaren om te verschijnen voor de onderzoekskommissie van de Vlaamse Raad over de zgn. Groene Gordel, die nagaat of er onregelmatigheden zijn gebeurd bij het opstellen, in 1977, van het gewestplan Halle-Vilvoorde. Direkteur-generaal Van den Borre van het Bestuur van Stedebouw zei dat er tijdens de ambtsperiode van de toenmalige staatssekretaris Eyskens een ware „machtsgreep" is gebeurd door het kabinet, dat alles naar zich toe trok. Er zijn toen zeer veel „onregelmatigheden" gebeurd en er zijn fouten gemaakt tegen de procedure, zei Van den Borre.

Nadat het kabinet alles uit handen van de administratie had genomen, gebeurde het inkleuren van de kaarten van het gewestplan Halle-Vilvoorde integraal op het kabinet, zei Van den Borre. „Het kabinet stond ook in voor het drukken van de kaarten. De drukker heeft mij gezegd dat er vanuit het kabinet nog wijzigingen werden bevolen toen het drukken al bezig was".

Sauwens (VU): „Werd er veel gewijzigd aan het gewestplan Halle-Vilvoorde en hoe gebeurde dat?"

gelegenheid zoals deze. Alleen liet die gelegenheid langer op zich wachten dan ik dacht."

Uitgeschakeld

Beckers (SP): „Hoe verliep die 'machtsgreep' van het kabinet? Kwam men op de administratie binnenvallen om alle kaarten mee te nemen?"

Van den Borre: „Nee. Bepaalde ambtenaren werden door het kabinet opgevorderd en moesten met hun dokumenten naar het kabinet komen. Ik werd als administratie geleidelijk uitgeschakeld bij het opstellen van de gewestplannen?"

Van den Borre: „Absoluut, daar ben ik formeel in. Bij Eyskens gaf men als reden op dat wij de gewestplannen niet tijdig konden klaar krijgen. Dat was niet waar."

Beckers: „Hoe ziet u de vele wijzigingen aan het gewestplan Halle-Vilvoorde?"

Van den Borre: „Een wijziging aan een gewestplan door de minister is in wezen niet verkeerd. Het kan bijvoorbeeld gebeuren omdat de feitelijke toestand is veranderd. Maar als men ingaat tegen het advies van de kommissie voor advies, moet dat behoorlijk gemotiveerd worden. Dat gebeurde dikwijls niet. Onregelmatigheden in dit opzicht die onder Eyskens nog de uitzondering waren, werden onder Akkermans de regel. Wij van de administratie werden in dit alles vanzelfsprekend niet geraadpleegd."

op basis van foto's van 1972. Drie jaar later, in 1980, was de situatie anders. Toen bleek dat de lokale toestand dikwijls kompleet verschillend was en dat bepaalde verkavelingen die in herziening waren, al vol huizen stonden. Daar hebben we rekening mee moeten houden. Minister Akkermans was zich bewust van het grote bedrag aan planschade dat de Staat verschuldigd is wanneer de verkaveling wordt herzien. Bovendien wilde hij de 'streekeigen bevolking' een voldoende woongelegenheid bieden."

Grootjans: „Begrijp ik het goed als u zegt dat men in 1977 niet wist dat er in die verkavelingen al huizen stonden?"

Pauwels: „Neen, dat wisten wij niet".

Grootjans: „Hebt u dan niet slordig gewerkt?"

Pauwels: „Neen, dat vind ik niet. Wij hadden biezonder weinig tijd. Om die reden hebben wij het plan onttrokken aan de

de dat het interview met adjunkt-kabinetschef Der zoals het in de krant verschee de juiste weergave was van e vier uur durend gesprek dat met Denys had op oudejaa avond. Na de publikatie he Denys gezegd dat hij nooit h gesproken over de strafrecht lijke aspekten van het doss Bovendien was het artikel v gens hem sterk aangedikt, a ter de rug van de journalist. D zou uit een later gesprek met redakteur gebleken zijn. E recht op antwoord van Denys nooit verschenen.

Gisteren verklaarde Taste hoye dat alles verschenen zoals hij het schreef, behalve samenvatting op de eerste pag na.

Grootjans: „Heeft Denys g sproken van omkoperij?"

Tastenhoye: „Ja, dat heeft h gezegd. Hij had het over omk perij en grove onregelmatigh den. Bovendien heeft hij zic

.

Het ‘ verbeterde’ Gewestplan pakte in de eerste plaats en in het bijzonder de gemeenten aan in de grensstreek met Brussel , de zogeheten Rand. Grote gebieden voor woonuitbreiding en industrie werden - waar juridisch mogelijk - geschrapt. De dichtheid van de bebouwing – het aantal woningen per hectare - werd vooral in de residentiële gemeenten naar beneden gehaald. Bedoeling was de instroom vanuit Brussel maximaal te beheersen.

De luchthaven van Zaventem in Vlaanderen of in Groot- Brussel ?

Het ontwerp Gewestplan voorzag uitgebreide zones voor woonuitbreiding tussen de grens van Brussel en de luchthaven van Zaventem . De luchthaven kwam als het ware in de Brusselse regio te liggen. Al wat er nog van landbouwgebied overschoot, zou worden opgevuld met groepsbouw. Een van de belangrijkste maatschappijen die met de betonmolen klaar stond was de lokale huisvestingsmaatschappij (Providentia) , geleid door schepen Leo Vanackere (CVP) van Sint Stevens Woluwe. Op het grondgebied van Sint-Stevens Woluwe, Kraainem en Wezembeek- Oppem ging het om wijken met erg bucolisch klinkende namen : Het Sluist, Boske, Woluweveld, Harenheide, Borreveld, Hennekenberg, Pikdorenveld , Vurenveld, Mussenhoek, Tenbinders enz. De boer zou er moeten wijken voor de woonbehoeften van ‘ Groot- Brussel’. Hoogtijd om er met de grove borstel door te gaan en te redden wat er juridisch nog te redden viel. De woonuitbreidingzones werden omgetoverd tot landbouwgebied.

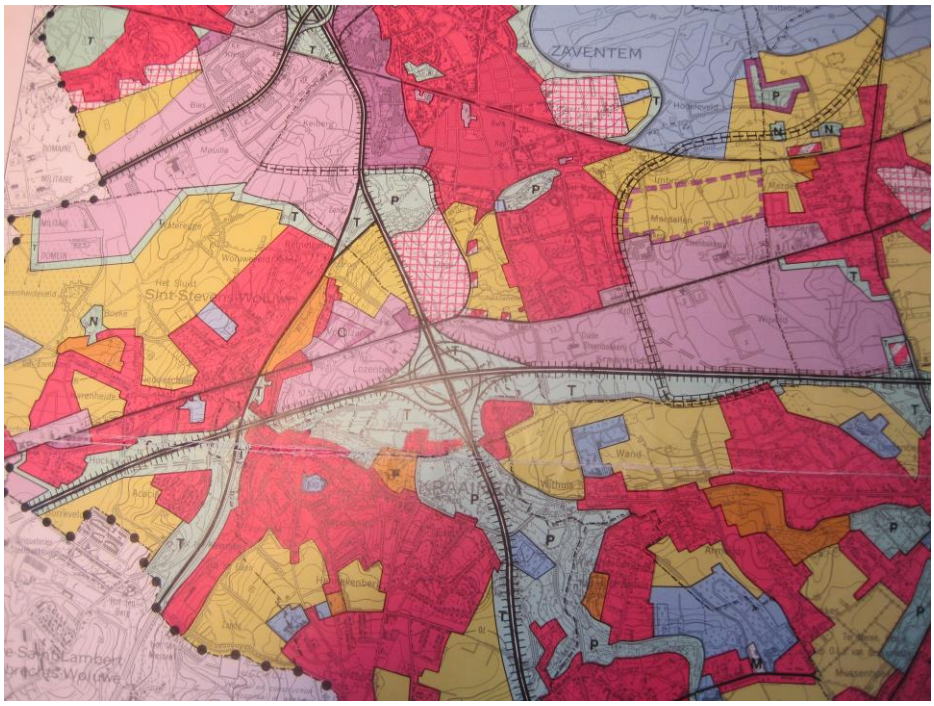

Het gebied tussen Sint- Stevens , Sterrebeek en de luchthaven ;
uitbreidingszones (rood gearceerd) werden landbouwgebied (geel)

Aan de wijk Ban Eik in Wezembeek – Oppem werd de urbanisatie definitief gestopt

Andere correcties aan het Gewestplan

Waar het juridisch mogelijk was, werden grote en kleine verbeteringen uitgevoerd. Woonuitbreidingsgebieden werden geschrapt of gereduceerd (Beigem)

Het enorme woonuitbreidingsgebied in Beigem rood geruit,

werd maximaal gereduceerd en omgezet in landbouwgebied (geel)

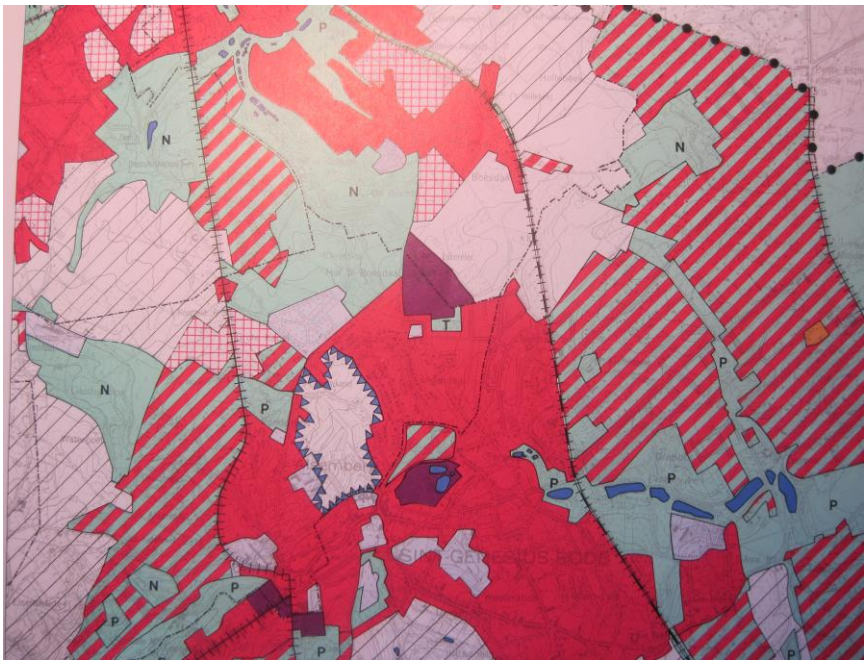

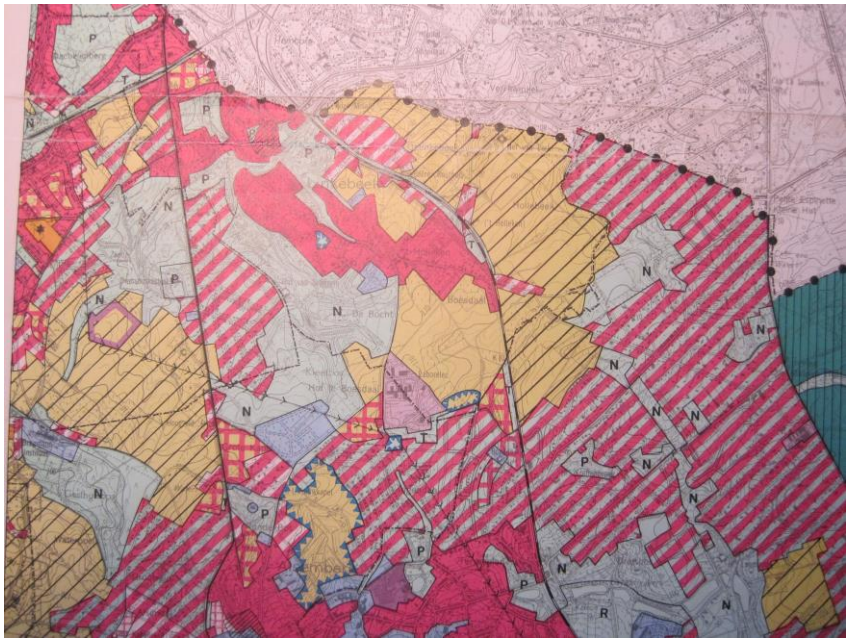

Op de grens van Brussel tussen Linkebeek en Rode werden woonuitbreidingsgebieden geschrapt en de dichtheid van de woongebieden beperkt .

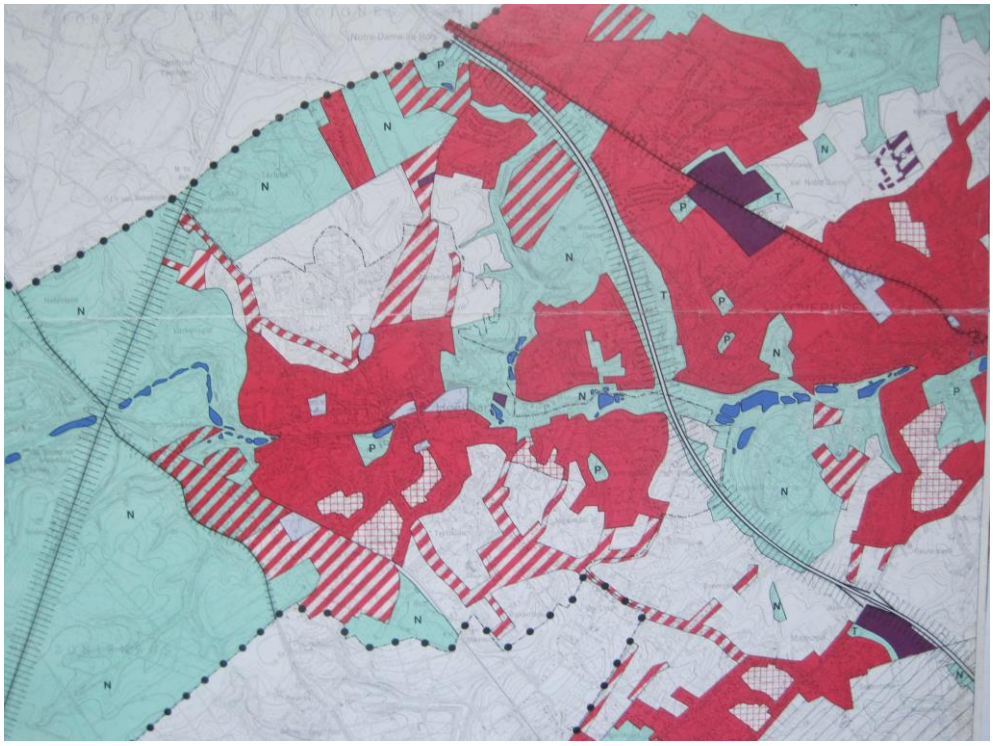

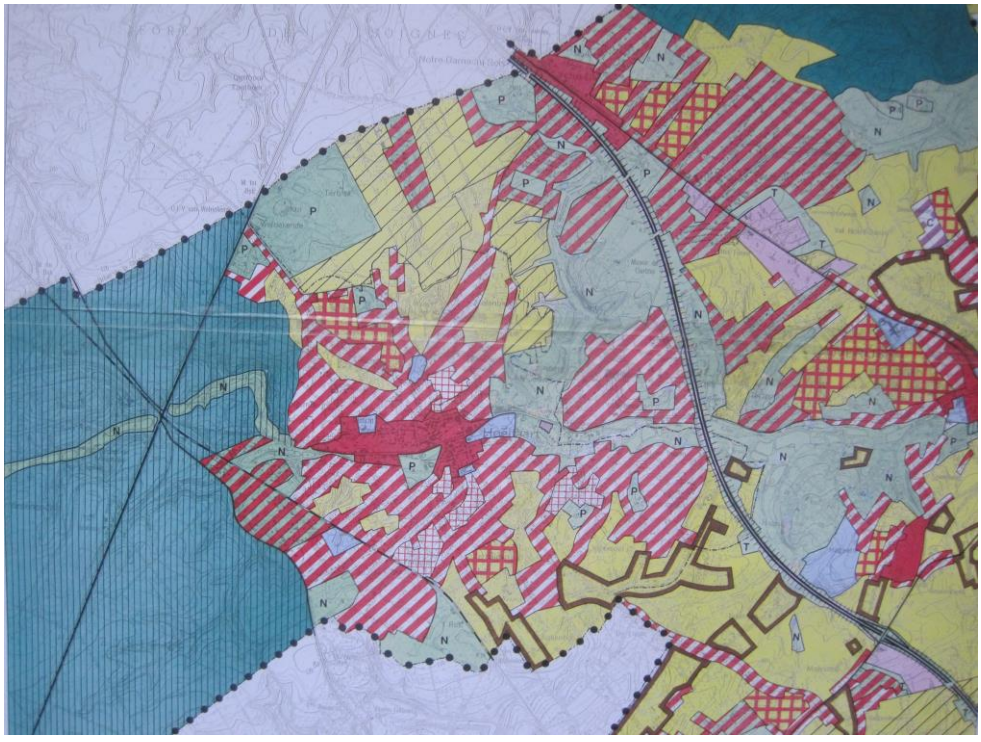

De woondichtheid in Tervuren werd verminderd om er de ongewenste inwijking vanuit Brussel af te remmen (van rood naar rood- gearceerd)

of woongebied werd park, zoals in Sint- Pieters Leeuw (rozentuin)

Sint- Pieters Leeuw : uitbreiding van de rozentuin(P) in de plaats van villas.

Park, rozentuin en kasteel Coloma in St. Pieters Leeuw

Deel van de Rozentuin van het Colomapark dat ‘ heroverd ‘ werd op het woongebied.

De opwaardering van het culturele veld

Culturele infrastructuur : het ontstaan van de vzw De Rand

Linkebeek : de Moelie

Het was niet voldoende om onze streek op urbanistisch vlak uit de greep van Brussel te houden. Onze gemeenten moesten een eigen gelaat krijgen en het stigma van ‘ randgemeente ‘ en ‘ faciliteitengemeente ‘ van zich kunnen afschudden. De uitbouw van socio- culturele infrastructuur was een dringende noodzaak. Maar de lokale politici– meestal Franstalige inwijkelingen – waren niet geneigd hiervoor te zorgen. Dus moest Vlaanderen het zelf doen.

In samenwerking met Culturele Raad van Linkebeek – Jef Motté, Anne Van Loey e.a. – ijverden we vanaf 1975 voor een Vlaams cultureel centrum. Op 20 oktober 1975 hadden we een onderhoud met minister Van Elslande (toen op Buitenlandse Zaken). De minister was bereid te bemiddelen bij de minister van Cultuur en te pleiten voor culturele infrastructuur in het buffergebied tussen Brussel en de taalgrens.

Een student van de Sociale school in de Poststraat in Brussel, Stef Christiaensen, wijdde zijn eindwerk aan het Opbouwwerk Z&Z met als test - case de Linkebeekse werking rond de Culturele raad. Het schiep mee de

theoretische onderbouw voor de aanvraag voor een gemeenschapscentrum. Op 8 juni 1976 had ik , samen met een afvaardiging van de culturele raad van Linkebeek, een onderhoud met Rika De Backer over 'de culturele infrastructuur in het buffergebied tussen Brussel en de taalgrens bijzonder in Linkebeek ' . (brief van 4 juni '76) Zij werd geflankeerd o.a. door prof. Louis-Paul Seutens en kabinetslid Karel Verhavert .

Minister Rika De Backer kon – vooral door de openlijk steun van Suetens - ervan overtuigd worden om ook de gemeentelijke culturele centra rond Brussel zoals Linkebeek te betoelagen, wat tot dan juridisch onmogelijk was.

Door deze wijziging in het beleid konden vanaf dan ook andere culturele centra in de zes ' faciliteitengemeenten' overheidssubsidies krijgen , wat tot de oprichting van de vzw ' De Rand ' leidde.

Na lang zoeken naar een geschikt pand – café Malakov op het dorpsplein , Le Petit Coq beneden aan de berg – werd uiteindelijk gekozen voor de vroegere zusterschool in de Sebastiaanstraat. Het ministerie van Cultuur kocht het aan op 29 april 1981. Hierdoor kan het cultureel centrum ' De Moelie ' het licht zien. Tot mijn grote verbazing werd ik bij de opening ervan door de culturele raad letterlijk ' in de bloemetjes' gezet.

Boesdaal

Nadat Jos Chabert de ontslagnemende minister Frans Van Mechelen opgevolgd was, liet hij – zoals reeds vermeld- op 22 februari 1974 (SB. 31 augustus 1974) de hoeve beschermen. Tijdens een vergadering op 19 maart met zijn kabinetchef Carlos Van Rafelgem, werd beslist de hoeve te kopen. Maar het was minister Rika De Backer, die in 1974 Chabert had opgevolgd , die uiteindelijk tot de aankoop overging. Op haar voorstel hadden wij op 12 december 1974 een onderhoud met haar adjunct-kabinetchef ir. J. Demoen die de zaak moest afhandelen. Het was het tweede gemeenschapscentrum dat we realiseerden voor de 'faciliteitengemeenten'. Ze waren de voorboden van de andere culturele ontmoetingscentra in de andere gemeenten van 'de Zes'.

De hoeve werd - zoals door Z&Z voorgesteld - als een gemeenschapscentrum met o.m. een theaterzaal . De Boesdaalhoeve wordt sindsdien druk bezocht en maakt deel uit van de Gemeenschapscentra van de vzw De Rand.

De inrijpoort van de gerestaureerde hoeve .

Gemeenschapscentrum De Zandloper in Wemmel.

Het OVV(het Overlegcentrum van Vlaamse verenigingen) had ook mijn voorstel aanvaard voor een ‘ *Studie – en documentatiecentrum Vlaams-Brabant* ‘. Onder leiding van Eric Ponette , de voorzitter ervan, gingen we het op 25 augustus voorleggen aan bestendig afgevaardigde Toine De Coninck. Wij wilden met een studiecentrum de ontbrekende informatie over ‘ De Zes’ te leveren. Het voorstel ‘ Documentatiecentrum Vlaamse Rand’ , werd door de Provincie Vlaams- Brabant overgenome

HALLE : een (mislukt) streekcentrum

De stad Halle is, met haar 38.000 inwoners, de ‘ hoofdstad’ van het gebied tussen Brussel en Wallonië. De historische stad op de Zenne verenigt het Pajottenland en de streek tussen Zenne en Zoniën. Belangrijk dus. Daarom dat we er met de grote betoging in 1974 heel Vlaanderen opriepen om mee de verdediging van de streek te steunen.

Helaas, zowel het lokale beleid als verenigingen zijn qua mentaliteit op dorpsniveau gebleven. Sinds de middeleeuwen is men verenigd rond de gotische kerk met het zwarte Mariabeeld. Het brengt bedevaarders naar de stad . De handel leeft ervan. Voor de doorsnee Hallenaar is dat voldoende.

De Grote Markt met standbeeld van cellist A.F. Servais en basiliek

Vermits ik voor de zes ‘ Faciliteitengemeenten’ voor culturele infrastructuur had kunnen zorgen, lag het voor de hand dat ik ook voor Halle zou pleiten voor een degelijke culturele infrastructuur . Het culturele leven van Halle speelde zich immers nog altijd af in patronaatszalen.

De stad beschikte zelfs niet over een bibliotheek, die naam waardig. Ik vernam van de burgemeester dat er een dossier voor de herbouw van het kasteeltje Vanvolsem in het centrum van de stad tot openbare bibliotheek was ingediend bij het ministerie van Cultuur. Ik was op dat ogenblik – jaren

1977 -78 - voorzitter van de Halse culturele raad (KRH). Ik stelde aan de burgemeester voor om me met het dossier bezig te houden. Hij verbood het mij en zegde dat minister Van Elslande het dossier behandelde. Dat was voor hem voldoende.

Het kasteel Vanvolsem, dat voorbestemd was als bibliotheek

Vermits ik toch regelmatig op het kabinet van Cultuur was, vroeg ik hoe het stond met het dossier van de Halse bibliotheek. Niemand had er van gehoord. Ik schreef dan maar als voorzitter van de KRH (Kulturele raad Halle) naar minister De Backer . Ik vroeg en kreeg voor de Halse bibliotheek een prioritaire behandeling . Onmiddellijk kreeg ik een belofte van subsidiëring voor het volgende jaar 1978. Later was de minister zelfs bereid subsidies toe te kennen om de verdubbeling van de verbouwingskosten te financieren.

Nu nog een cultureel streekcentrum. De diensten van Cultuur kwamen op bezoek en stelden de lamentabele toestand van de Halse culturele infrastructuur vast. De stedelijke feestzaal – een biertent met toiletten – kreeg enkel een verwonderde, maar vernietigende blik van de ambtenaren. Ze stelden voor dat de Culturele Raad een studiereis zou organiseren naar de Limburgse Culturele centra om te beseffen wat een hedendaags cultureel

centrum is. De verenigingen gingen enthousiast op het voorstel in. Het stadsbestuur weigerde mee te reizen.

De reis vond plaats op zaterdag 4 november 1978. De ambtenaren van Cultuur hadden erop gewezen dat Limburg 20 jaar voorsprong had op de rest van Vlaanderen. Maar toen de Hallenaren 's middags in Alken aan tafel zaten voor de lunch, moesten ze toegeven dat Halle niet twintig jaar, maar vijftig jaar achterstand had inzake culturele infrastructuur.

Ik sprak dan de heer Pluym aan, de adviseur van de minister. Hij kende Halle niet. Hij was (ook) van Mortsel . Zowel de minister als hij waren bereid in Halle een groot cultureel centrum naar het formaat van Dilbeek of Turnhout te betoelagen. Ik belegde een afspraak met de burgemeester. Maar het was een bezoek onder vier ogen. De afspraak kwam echter ter ore van de voorzitter van de CVP. Die voelde zich gepasseerd en was op z'n tenen getrapt. Het leidde tot een conflict binnen de partij. De afspraak met Pluym werd door de CVP afgeblazen. Er kwam geen regionaal cultureel centrum in Halle.

Toen ik vele jaren later de heer Pluym nog eens ontmoette was hij er nog steeds van onder de indruk. Terwijl in die tijd de burgemeesters in file aan zijn deur stonden om subsidies los te krijgen, weigerde het stadsbestuur van Halle hem te ontvangen terwijl hij een enorm geschenk wilde aanbieden. Het grote cultuurhuis kwam er niet. Halle bleef in z'n dorpsmentaliteit steken.

De lokale feestzaal, nu CC ' t Vondel

Om te redden wat er te redden viel, kon ik van de ambtenaren van cultuur verkrijgen dat ze de verschillende ' culturele gebouwen ' - feestzaal, bibliotheek en muziekacademie – samen als ' cultureel centrum categorie C'– de laagste categorie - erkenden en betoelaagden . Beter dan niets.

In augustus 1995 ondernam ik een nieuwe poging. Burgemeester en eerste schepen waren bereid om samen naar de culturele centra in Turnhout , Tongeren en Maasmechelen op studiereis te gaan. De burgemeester vond het een boeiende en leerrijk bezoek. Maar daar bleef het bij.

Erfgoed : het had anders gekund

Was het erg gesteld met de culturele infrastructuur, op het vlak van monumentenzorg was het beleid een ramp.

Ooit was Halle door een kunsthistoricus '*het Brugge van de negentiende eeuw* ' genoemd. Halle was in de negentiende eeuw heel welvarend geweest met brouwerijen, mouterijen, leerlooierijen, papierfabrieken ,watermolens op de Zenne enz. Het kreeg in 1884 een prestigieus spoorwegstation van de hand van architect Fouquet (ook de architect van het Leuvense station) en was voorloper van moderne scholenbouw . Weinig is er van overgebleven.

Het 19de eeuwse patrimonium werd systematisch bij de 'krotten' geklasseerd en moest dus plaats maken voor zogeheten stadsvernieuwing. Men vond blijkbaar dat één monument - de basiliek - in Halle meer dan genoeg was.

De Arenbergmolens op de Zenne, op de achtergrond de basiliek

De gedempte Zenne en de Arenbergmolens vervangen door ' moderne ' architectuur .

Het nieuwe stadhuis in fermette stijl in de plaats van de gemeenteschool nr. 1 door arch. Hansotte.

Het gesloopte station van architect Fouquet

Vervangen door een overgedimensioneerde en onaangepaste kap over een minimaal stationsgebouw

Op het laatste nippertje heb ik twee merkwaardige gebouwen kunnen redden, de Mouterij Van Roye en de Villa Servais.

De mouterij Van Roye was een bouwblok groot.

De mouterij Van Roye voor de restauratie

De oudste delen dateren van de achttiende eeuw. Maar een heel geleerde Hallenaar wist het stadsbestuur ervan te overtuigen dat het : ‘ *een stadskanker is, die een stadsvernieuwing in de weg staat’* . Dus begon men te slopen. De projectontwikkelaar had wel oog voor een vleugel die als restaurant kon dienen. Het achttiende-eeuwse deel was klaar om tegen de vlakte te gaan. Ik haastte mij de dag voor Kerstmis 1992 naar het kabinet van Cultuur. Gelukkig was Frank Becuwe - de adviseur van monumentenzorg van het kabinet van minister Johan Sauwens - juist zelf in Alveringem een mouterij- brouwerij aan het restaureren. Ik moest bijgevolg geen lang pleidooi houden. Hij legde het dossier ter ondertekening aan de minister voor tussen Kerstmis en Nieuwjaar 1992. Het beschermingsbesluit werd aan de projectontwikkelaar betekend de dag voor hij de sloopvergunning ontving.Ik heb het

overleefd…

Een deel van het 19de eeuwse Halle : tekenschool en mouterij Van Roye

Met de burgemeester had ik een politieke afspraak gemaakt – ik ben ook enkele jaren gemeenteraadslid geweest – dat de stad de mouterij en de villa Servais zou kopen en restaureren. Met de villa Servais is het tot nu - zomer 2015 - een beetje misgelopen , maar de stad heeft de mouterij mooi laten restaureren en heeft er het stadsarchief, het streekmuseum en de zetel van de vzw Servais in ondergebracht.

De mouterij heet nu ‘ Den Ast’. Goede naam.

Een muziektempel ?

In zijn tijd was Adriaan Frans Servais (1807 – 1866) een wereldberoemde cellist. Op de grote Markt van Halle staat zijn standbeeld. Er zijn slechts twee cellisten die op de markt van hun stad de bevolking toekijken. De andere, de Spanjaard Pau (Pablo) Casals, was ook een wereldberoemde cellist.

Het standbeeld van A.F. Servais op de Grote Markt , door zijn schoonzoon Cyprien Godebski (1869)

Maar in Halle staat ook zijn kasteel: de villa Servais. Het is Palladiaanse villa gebouwd naar de plannen van Jan- Pieter Cluysenaar , een van onze belangrijkste architecten.

Dat laat men toch zomaar niet vallen ! En toch was ook dit uniek stuk patrimonium gedoemd te verdwijnen. Een slopersbedrijf had de site opgekocht om te verkavelen. Dus moest ik het gebouw zo vlug mogelijk laten beschermen. Heeft wel een beetje vindingrijkheid gevraagd …Maar kom, nu – 2015 - is er goede hoop dat in de nabije toekomst het gebouw wordt gerestaureerd en een aangepaste functie krijgt.

Villla Servais door Jan - Pieter Cluysenaar

weldra een levend monument ?

Groot- Brussel in wording

1997 Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen :

randgebied wordt Vlaams Stedelijk (strategisch) Gebied rond Brussel

-

2

Wilfried Wouters, hoofdbibliotekaris aan het Hoger St-Lukasinstituut in Schaarbeek, is sinds 1972 bedrijvig in allerlei leefmilieukomitees die in 1973 werden samengebundeld in de vereniging « Leefmilieu West-Brabant ». Tegen het gewest-plan Halle-Vilvoorde-Asse kijkt hij met gemengde gevoelens op : enerzijds heeft dat plan een aantal mammoetprojekten onmogelijk gemaakt ; anderzijds heeft het de grondprijzen zo beïnvloed dat Wouters van een « sociaal schandaal » spreekt en van mening is dat heel Brabant woonzone moet worden, indien men niet van plan is een echt grondbeleid te voeren. Het Egmontpakt noemt hij een ramp voor de ruimtelijke ordening.

Wouters : Gewestplan in Brussels randgebied is sociaal schandaal

Wouters zegt dat de leefmilieugroepen in Brabant, de randfederaties en de CVP-leiding de realizatie van een aantal grote projekten hebben kunnen verhinderen. Hij vermeldt het Europeanum-project in Vlezenbeek ; de verkaveling van het Frankveld te Beersel ; rekreatieparken in Dworp en Zemst ; autowegen ; satellietsteden en uitbreidingszones voor woningbouw. Hij ondersteunt de belangrijke rol die de nationale CVP-leiding hierin heeft gespeeld, vaak tegen de zin in van lokale CVP-mandatarissen.

Het principe van gewestplannen noemt hij positief, omdat op die manier de verstedelijking wordt tegengegaan. Maar wat betreft het gewestplan

Van gewest plan naar grondbeleid (6)

Halle-Vilvoorde-Asse is hij van mening dat de woonzones te ruim zijn uitgemeten en de uitbreidingszones te groot zijn. De woonzones kunnen 273.000 nieuwe inwoners opvangen. Als hij over verstedelijking spreekt, vergelijkt hij de toestand in Vlaanderen met die in de buurlanden. Vlaanderen is voor 10 t.h. verstedelijkt ; Nederland voor ongeveer 10 t.h. en de Westeuropese megalopolis ide vierhoek tussen Londen, Amsterdam, Roergebied en Parijs voor 14 t.h.

Het gewestplan is wel op een ongelegen ogenblik gekomen. Wouters verwijst naar de groeiende tewerkstelling in de tertiaire sektor in het Brusselse, waardoor huizen moeten worden gesloopt om ruimte vrij te krijgen voor kantoorgebouwen. Brussel verliest zijn bevolking die naar de periferie trekt, maar wil bouwen en er bijgevolg de grondprijzen omhoog jaagt. Bovendien wordt niettegenstaande de gewestvorming de politiek van koncentratie en centralizatie verder gezet. De grote infrastruktuurwerken (spoorwegen, metro, bouwpolitiek en autowegen) wijzen hierop.

Wouters is van mening dat het gewestplan slechts had mogen gerealiseerd worden, indien men eerst de tewerkstelling over heel België had gespreid en eerst een grondbeleid met

Wouters : met gemengde gevoelens... (MARC CELS)

geblokkeerd worden door de eigenaars. Gewone rijwoningen zijn verhoudingsgewijze zeer duur, omdat villa's voor het gros van de gegadigden ontoetaalbaar zijn. « Zolang deze politiek verder wordt gevoerd, is het gewestplan een sociaal schandaal. Omdat mensen belangrijk zijn, zou het in dit gewest te verkiezen zijn, dat heel Brabant woonzone wordt, zodat de hausse van de prijzen afneemt. Een gewestplan heeft maar zin, als men dekoncentreert en Brussel ontvlecht. »

Het Egmontpakt zal deze toestand volgens Wouters nog verergeren. Er is een rem weggenomen op het zweilen van Brussel. Een stad heeft niet alleen diep in Vlaams-Brabant. Er is een « overloopgebied » gecreëerd. De uitwijking van Franstaligen wordt gestimuleerd, omdat die aantrekelijk dat de stad nieuwe grenzen krijgt. Een uitwijking brengt vraag naar bouwgrond mee en een nieuwe hausse van de grondprijs. Daarom is het Egmontpakt op het gebied van ruimtelijke ordening een ramp.

Wouters, als medeoprichter van Leefmilieu West-Brabant, had voorgesteld Asse, Halle en Vilvoorde als volwaardige kernen uit te bouwen. Want in die steden zijn er grote noden. « Het is een vergeten gebied, omdat Brussel alles naar zich toetrekt. Akademische ziekenhuizen worden aan de rand van mee kan stellen. Men vergeet de lokale bevolking in de steden en gemeenten rond Brussel. »

Door het Egmontpakt zal Asse-Halle-Vilvoorde een nog meer vergeten gebied worden, aangezien de agglomeratie nog ruimer zal worden en een nog groter aantrekkingseffekt op de omgeving uitoefenen. Het is nauwelijks nog denkbaar Asse, Halle en Vilvoorde tot volwaardige kernen uit te bouwen. Het feit dat de kulturele en sociale grenzen van Brussel zijn verlegd, zal onvermijdelik een weerslag hebben op de ruimtelijke ordening. De Vlaamse burgemeesters rond Brussel zullen sterk in hun schoenen moeten staan. Todaar Wouters.

• • •

Professoren, politici, juristen noemen het principe van gewestplannen goed. Naargelang van hun positie oordelen zij minder of meer kritisch over de procedure, die werd gevolgd bij de realizatie van de plannen. Allen onderstrepen zij dat tot nog toe slechts een eerste stap is gezet in de uitbouw van een politiek van ruimtelijke ordening, en dat nu dringend een grondbeleid moet worden uitgestippeld, zodat ook de grondprijzen in de hand worden gehouden.

De angst van de Vlamingen in de Brusselse periferie is gerechtvaardigd, ook al kunnen de uitbreidings- en woonreservegebieden alleen op initiatief van de gemeenten zelf worden bebouwd.

Alle gesprekspartners gewagen van moeilijk te bewijzen (mvloed)zwendel bij de afbakening van bestemmingsgebieden. Iedere burger stelt vragen over de soms verrassend gunstige lijnen, die door de gewestplannen zijn getrokken. Allicht werden onvoldoende waarborgen in de procedure ingebouwd om alles zo zuiver mogelijk te laten verlopen.

De wet van 1962 op de ruimtelijke ordening heeft een grondige vernieuwing in onze handel en wandel meegebracht. Vroeger beslisje de eigenaar over de bestemming van zijn goed ; nu is het de administratie. Volgens het burgerlijk wetboek mag men alles doen, behalve wat de wet verbiedt. In het systeem dat werd gecreëerd door de wet van 1962 mag men, op het vlak van lijnen, verkopen en een bestemming geven aan het goed, tenzij steendoen, omtrent men er de toelating voor krijgt. Het liberalisme is hier onder het hakmes gevallen. Het grondbeleid is nu in handen van de overheid.

Dat onze vrees bij de stichting van Z&Z voor de ‘ verbrusseling ‘ van Vlaams- Brabant niet ongegrond was, werd o.a. bewezen door de urbanistische –sociologische studies die vanaf 1973 door Franstalig Brussel werden gepubliceerd, zoals het CRISP (Centre de Recherche et d’information Socio- Politique) . Deze zogeheten ‘ wetenschappelijke ‘ studies gingen ervan uit dat de 19 gemeenten van Brussel slechts het centrum zijn van het echte Groot- Brussel , dat heel midden België omvat en 66 gemeenten telt. (zie kaart)

Portret van de „oneven

CRISP TEKENT BRUSSEL :
VAN VILVOORDE TOT HALLE

10 December 1973

Het CRISP (Centre de Recherche et d'Information Socio-Politiques) tekent in zijn jongste brochure een nieuwe kaart van Brussel : niet het Brussel van de negentien gemeenten, maar het « morfologisch » Brussel. Dat is de agglomeratie zoals die er uitziet als een aaneengesloten over politieke grenzen uitdijend geheel, een « feitelijke » agglomeratie.

Het CRISP haalt daarvoor gegevens uit de uitslagen van de volkstelling in 1970. Bij die telling hielden de onderzoekers voor de eerste keer rekening met een nieuwe eenheid van ruimte aan de basis (naast de gemeente) : de sektoren. Het voorontwerp voor die morfologische kaart van Brussel kwam dan ook tot stand door aanhechting bij de agglomeratie van een aantal sektoren van andere gemeenten. Wie deze kaart van Brussel wil begrijpen moet dan ook eerst wat meer weten over de bij de Volksteling gebruikte metode.

Verruimd

De nieuwe kaart van Brussel is daar een eerste voorbeeld van. Het CRISP merkt in een inleiding bij deze kaart nog op dat administratieve begrenzing van Brussel enkel voor politici betekenis kan hebben, terwijl sociologen, economen, demografen, aardrijkskundigen en urbanisten beter kunnen werken met gegevens over Brussel-zoals er dat werkelijk uitziet.

Het nieuwe Brussel loopt van Vilvoorde in het noorden tot Eigenbrakel in het zuiden, en van Hoeilaart in het westen tot Wemmel-Oppem in het oosten. Het CRISP maakt echter nog een onderscheid tussen die agglomeratie en een nog meer verruimd gebied waarin woonkernen die slechts door een dunne strook onbewoond gebied van de agglomeratie gescheiden zijn toch bijgevoegd worden. Bij deze tweede verruiming komen in het noorden nog Grimbergen en Zuid-Meise, in het westen Sterrebeek, in het zuiden Ruisbroek, en in het noorden de hele streek van Beersel tot en met Halle in de agglomeratie te liggen. Dat wordt trouwens alsmaal wel duidelijk bij het bekijken van de kaart.

Het CRISP zelf does in een besluit opmerken dat deze feitelijke agglomeratie Brussel een zeer onregelmatige begrenzing heeft, en dat de agglomeratie vooral uitdijt via de grote wegen naar Mechelen, Gent, Nijvel en Charleroi ; de spoorlijn naar

De auteurs van deze studies staken niet onder stoelen of banken dat Brussel : *“ zijn omgeving koloniseert en gebruikt om er allerlei functies te vestigen die noodzakelijk voor haar ontwikkeling zoals industrieën, opslagplaatsen, begraafplaatsen, en stortplaatsen voor huisvuil, terwijl het landbouwzones en bossen behoudt als wandelgebieden en andere ontspanning “.(Neuf, 50, juli-aug. 1974 , Etudes 25)*

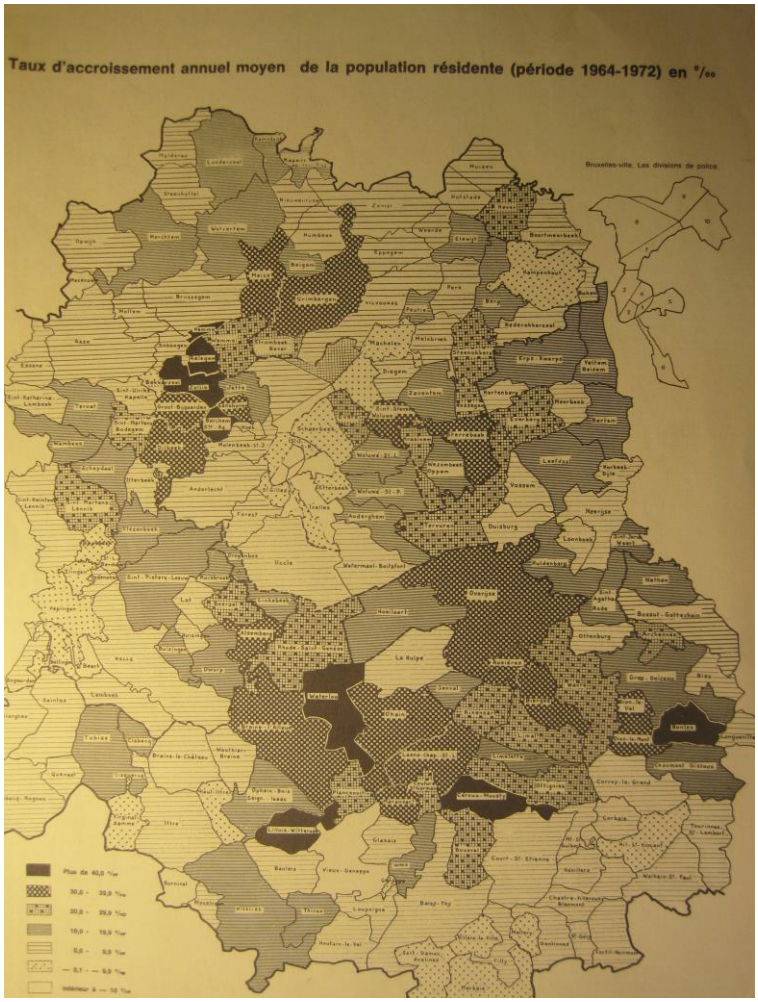

Groot – Brussel volgens de Brusselse Franstalige planologen

De Vlaamse gemeenten rond Brussel waren voor deze ‘ wetenschappers’ niets meer dan een naamloos gebied dat weerloos lag te wachten om de noden van de grootstad op te vangen en er op korte termijn mee samengesmolten te worden.

Deze visie kreeg weinig of geen tegenreactie in Vlaanderen . Integendeel , sommige professoren van Vlaamse universiteiten, zoals prof. Van der Haegen (KUL) , stapten mee in dit Groot - Brussel verhaal. Het bleef later zelfs de basis van talloze ‘ Vlaamse ‘ studies, gepromoot door de VUB die de contouren ontwierpen van de toekomstige ‘ metropolitane gemeenschap‘ . Talloze Vlaamse politici, zelfs (Vlaamse) eerste ministers, bestempelden dit toekomstbeeld daarna blindelings als onvermijdelijk en noodzakelijk.

Ook de Vlaamse pers zag het groot . Brussel was voor hen niet enkel de 19 gemeenten , maar bijna de helft van België. Volgens Guido Fonteyn van De Standaard , omvatte Groot- Brussel zelfs een vierde van het land. Maar - als men de lijn doortrok - in feite heel het land. De Ardennen en de kust waren immers slechts ‘ de buiten ‘ van Brussel. Filosoof Dieter Lesage zag de oplossing van alle problemen in en rond Brussel – inclusief de faciliteiten – in het uitbreiden van de hoofdstad over de telefoonzone 02 (DS ‘ 97) . Kijk, zo simpel was het…

Manu Ruys , gepensioneerd ondertussen, kroop terug in zijn pen en wees in een scherp artikel ‘ *De Brusselse hypnose* ‘ van Lesage van de hand. (DS.24/11/97)

Maar de ‘ Groot- Brussel gedachte ‘ werd ook door allerhande machtige Vlaamse instanties verdedigd, zoals de GOM Vlaams- Brabant en de Studiedienst van de Vlaamse Regering. Het VBO met de werkgeversorganisatie VOKA ….hielden pleidooien voor een’ metropool Brussel ‘ die de grenzen van Brussel-19 overschrijdt (DS 9 april 2008). Het voelde aan alsof we als een heel kleine David tegenover Goliath stonden.

‘Brussel telt 81 gemeenten’

Het Brussels Gewest vormt samen met Halle-Vilvoorde en Waals-Brabant één economisch geheel: Brussels Metropolitan Region.

- Vier organisaties richten BMR op
- Regiogrenzen werken belemmerend
- Brussel moet hip en bruisend worden

Brussels Metropolitan Region

Arrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde
Brussels Hoofdstedelijk Gewest
Waals-Brabant
Brussels Metropolitan Region

% actieve bevolking werkzaam in Brussel
45,7% tot 66,2%
21,4% tot 45,7%
10,5% tot 21,4%

Maar ook vanuit de Vlaamse overheid wilde men een wetenschappelijke en politiek haalbare oplossing. Men zette dan maar studiegroepen en planologen aan het werk.

Men ging niet uit van de realiteit op het terrein, maar van theoretische modellen die hier niet van toepassing waren. Het structuurplan Vlaams-Brabant van 1995 was er een voorbeeld van. Het was een onderdeel van het Structuurplan Vlaanderen. Dit laatste werd uitgewerkt door een studiegroep, die werd geleid door de professoren Louis Aelbrechts (KUL) en Charles Vermeersch (RUG). Waarschijnlijk had geen van beiden ooit een stap in 't landschap gezet. In het Structuurplan werd nagenoeg heel Halle-Vilvoorde geklasseerd als een onderdeel van 'het stadsgewest Brussel'. Onze streek bestaat volgens deze professoren in feite niet, tenzij als de périphérie van Brussel. De theorie van de stadsgewesten was weinig origineel. Ze was afgeschreven van Hollandse studies , die op hun beurt hun inspiratie in de Verenigde Staten waren gaan zoeken. Ze beschreven hoe nieuwe steden zich in onbewoond gebied uitbreiden. Had uiteraard niets met Vlaams- Brabant te maken.

Een ambtenaar van de Vlaamse Gemeenschap was bereid om er eens over te praten. Maar toen ik op gloeiend hete 30 juni 1995 in de kantoren van de Zandstraat in Brussel aankwam, werd ik tot mijn grote verbazing opgewacht door de volledige stuurgroep voorgezeten door Vermeersch en Aelbrechts. Ik mocht uitgebreid mijn stelling over Vlaams- Brabant uiteenzetten. Andermaal moest ik vaststellen dat de aanwezigen een uiterst rudimentaire terreinkennis hadden. Aelbrechts en Vermeersch stelden mij voor om een nota over de problematiek te maken. Ik was zeer ontmoedigd over de situatie. Wat ik hen vertelde was reeds menigmaal geschreven in allerhande rapporten en ook in de bijlage van het Gewestplan. Het leek alsof het allemaal nutteloos was geweest. Ik heb de gevraagde nota niet geschreven . Achteraf gezien had ik misschien ongelijk. Maar de stuurgroep had alle materiële mogelijkheden en ik moest hen uit de nood helpen….Maar vooral: zouden ze het deze keer wel hebben willen lezen ?

Opinie

8

De verbrusseling op papier

Structuurplan maakt oude droom van 'le très grand Bruxelles' waar

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Machelen

Zaventem

Kraainem

Wezembeek-Oppem

Tervuren

Drogenbos

de Gazet van Antwerpen 14/11/2003(Roger Van Houtte)

Het Halle- Vilvoorde Komitee – dat ik met een paar vrienden eind 1992 had gesticht - organiseerde dan maar een petitie tegen het structuurplan. We organiseerden in Vilvoorde een persconferentie over een opiniepeiling , kwamen op TV, en verzamelden 850 bezwaarschriften , die we gingen afgeven op de Provincie Brabant in Leuven. Er was weinig sympathie voor onze actie en we mochten al blij zijn dat we de petitie kwijt kregen aan een bode aan de ontvangstbalie…

Het Halle- Vilvoorde- Komitee overhandigt de bezwaarschriften aan de bode van de provincie…

Toch had onze actie , samen met de protesten van politici, een groep planologen , zoals Fons Pauwels en gemeentebesturen uit de Rand, een zeker succes. Bij een nieuwe versie van het Structuurplan werd het stedelijk gebied gereduceerd tot een Vlaams Stedelijk Gebied, later verzacht tot Vlaams Strategisch gebied (zie afbakening)

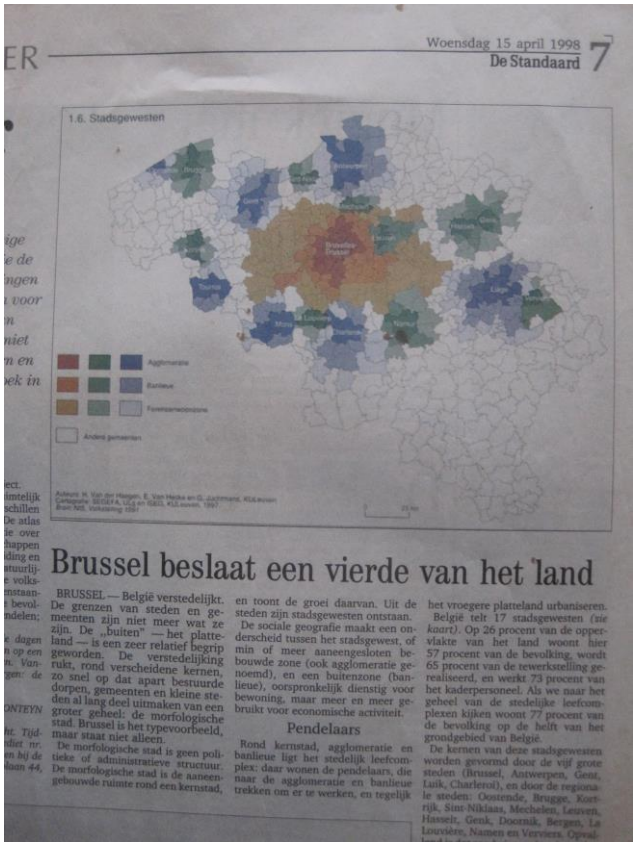

Woensdag 15 april 1998 De Standaard 7

1.6. Stadsgewesten

Agglomeratie
Banlieue
Forensenzone
Anders gemeenten

Brussel beslaat een vierde van het land

BRUSSEL — België verstedelijkt. De grenzen van steden en gemeenten zijn niet meer wat ze zijn. De „buiten" — het platteland — is een zeer relatief begrip geworden. De verstedelijking rukt, rond verscheidene kernen, zo snel op dat apart bestuurde dorpen, gemeenten en kleine steden al lang deel uitmaken van een groter geheel: de morfologische stad. Brussel is het typevoorbeeld, maar staat niet alleen.

De morfologische stad is geen politieke of administratieve structuur. De morfologische stad is de aaneengebouwde ruimte rond een kernstad, en toont de groei daarvan. Uit de steden zijn stadsgewesten ontstaan.

De sociale geografie maakt een onderscheid tussen het stadsgewest, of min of meer aaneengesloten bebouwde zone (ook agglomeratie genoemd), en een buitenzone (banlieue), oorspronkelijk dienstig voor bewoning, maar meer en meer gebruikt voor economische activiteit.

Pendelaars

Rond kernstad, agglomeratie en banlieue ligt het stedelijk leefcomplex: daar wonen de pendelaars, die naar de agglomeratie en banlieue trekken om er te werken, en tegelijk het vroegere platteland urbaniseren.

België telt 17 stadsgewesten *(zie kaart)*. Op 26 procent van de oppervlakte van het land woont hier 57 procent van de bevolking, wordt 65 procent van de tewerkstelling gerealiseerd, en werkt 73 procent van het kaderpersoneel. Als we naar het geheel van de stedelijke leefcomplexen kijken woont 77 procent van de bevolking op de helft van het grondgebied van België.

De kernen van deze stadsgewesten worden gevormd door de vijf grote steden (Brussel, Antwerpen, Gent, Luik, Charleroi), en door de regionale steden: Oostende, Brugge, Kortrijk, Sint-Niklaas, Mechelen, Leuven, Hasselt, Genk, Doornik, Bergen, La Louvière, Namen en Verviers. Opval-

de ' metropool' Brussel

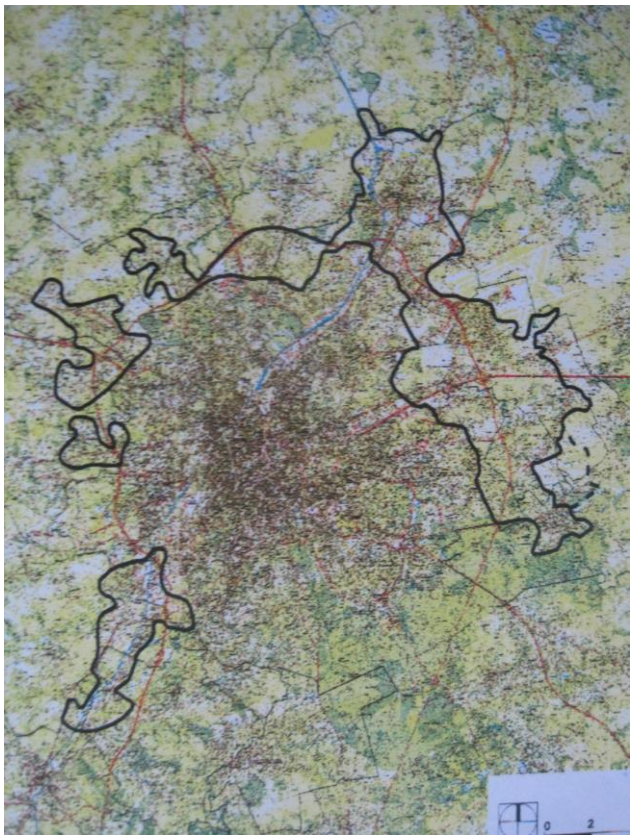

gereduceerd tot enkele wijken

GEN (Gewestelijk expresnet Brussel)

Vanaf midden 1999 kwam ik te weten dat er een ‘ Brussels Gewestelijk Expressnet ‘ zou worden aangelegd. Men zou in een straal van ongeveer 40 km. de pendelgebieden naar de Brusselse kantoorwijken betere spoorverbindingen bezorgen. Hierdoor, zo werd beweerd, zouden de files verminderen en zou Brussel leefbaarder worden.

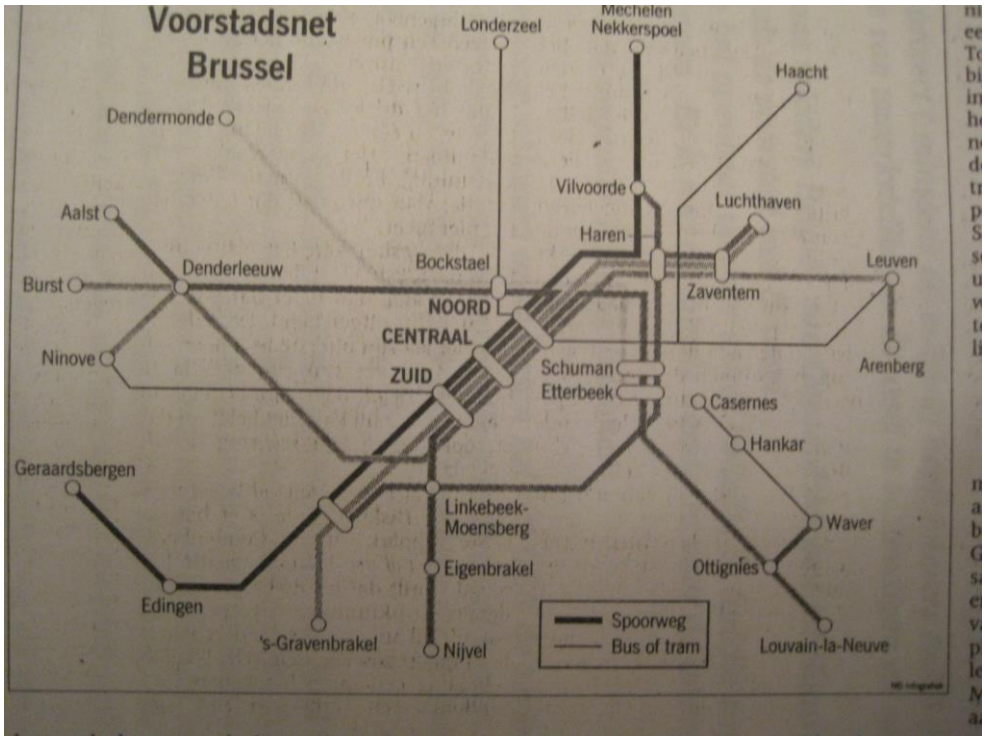

Telefoontje hier, telefoontje daar. Geen enkel ministerieel kabinet of politieke partij had enig idee waar er over het GEN een dossier zou bestaan. Na veel zoekwerk heb ik het vast gekregen: in de burelen van de NMBS in het Noordstation. Er bestond slechts één (1 !) exemplaar van : in ’ t Frans. Een bereidwillige dame heeft het voor mij gefotokopieerd .

Het dossier was opgesteld door het studiebureau STRATEC. Ik kreeg er een vriendelijke ingenieur aan de lijn. Alhoewel Franstalig , sprak hij zeer correct Nederlands. Hij gaf mij een les in de geschiedenis van de Belgische spoorwegen. Vanaf de eerste trein, wist hij mij te vertellen, was het Belgisch spoorwegennet radiaal- concentrisch ontworpen om de eenheid van België te versterken. Alle (spoor) wegen moesten naar Brussel leiden.

Ook het GEN had als hoofdbedoeling het uiteenvallen van België te verhinderen. Op politiek en administratief vlak moest het de hoofdstedelijke functie van Brussel blijven garanderen. Wel wel, dat was een heel ander verhaal. *‘ De files ‘, ‘ de leefbaarheid van Brussel* ‘ waren blijkbaar niets meer dan verkoopargumenten.

Het was dan ook niet te verwonderen dat kritische stemmen , zoals het Verbond van Vlaams Overheidspersoneel , grote vraagtekens plaatsten en onomwonden het Gen een ‘ mystificatie ‘ noemden. Maar andere wilden met het GEN van alles en nog wat oplossen : de Vlaamse aanwezigheid in Brussel, werk voor jongeren die naar Brussel verhuisden, de werkgelegenheid in Halle – Vilvoorde enz. Het werd een spraakverwarring. Iedere had zijn mening. Van in het begin bleek echter duidelijk dat Vlaanderen het grootste deel van de kosten ging dragen en dat noodzakelijke investeringen in Vlaanderen ervoor werden uitgesteld .

We wilden toch weten wat onze politici ervan dachten. We organiseerden op 8 juni 2000 in de Westrand in Dilbeek een debat met parlementairen van de verschillende partijen.

Uiteraard waren bijna alle partijen het roerend eens over de noodzaak van het GEN. Edwin Jacobs van de NMBS voorspelde immers dat 60.000 wagengebruikers waarschijnlijk zouden overstappen naar de trein. Het werd geslikt als zoete koek. Zowel de SP (Hans Bonte) , de VLD (Guy Vanhengel), Simonne Creyf (CVP) , Agalev (Lode Van Oost) vonden het GEN een absolute noodzaak. Enkel Joris Van Hauthem (VB), die reeds tijdens de plenaire vergadering van het Vlaams Parlement op 15 december 1999 een degelijke kritische analyse had gemaakt van het project , stond aan onze kant.

Maar voor de voorstanders kon het niet snel genoeg gaan. Ook de Volksunie, bij monde van volksvertegenwoordiger Mark Demesmaeker, stond er helemaal achter. Niemand betwiste volgens hem, het belang en de noodzaak ervan . Het was volgens hem in het belang van de Brusselaars, van de pendelaars en de Vlaams- Brabanders. Frieda Brepoels, ook van de VU, klaagde in april 2001 de traagheid van de regering en van de NMBS in het GEN- dossier aan. Ik vroeg en kreeg een onderhoud. Mijn bezoek interesseerde mevrouw Brepoels maar matig. Ik kreeg geen tijd om mijn standpunt uiteen te zetten. De voorziene tijd voor het onderhoud werd besteed aan een telefoongesprek van driekwartier over haar 12 (twaalf !) amendementen over de reflecterende autonummerplaten. Blijkbaar veel belangrijker dan een miljardenverslindend mobiliteitsproject.

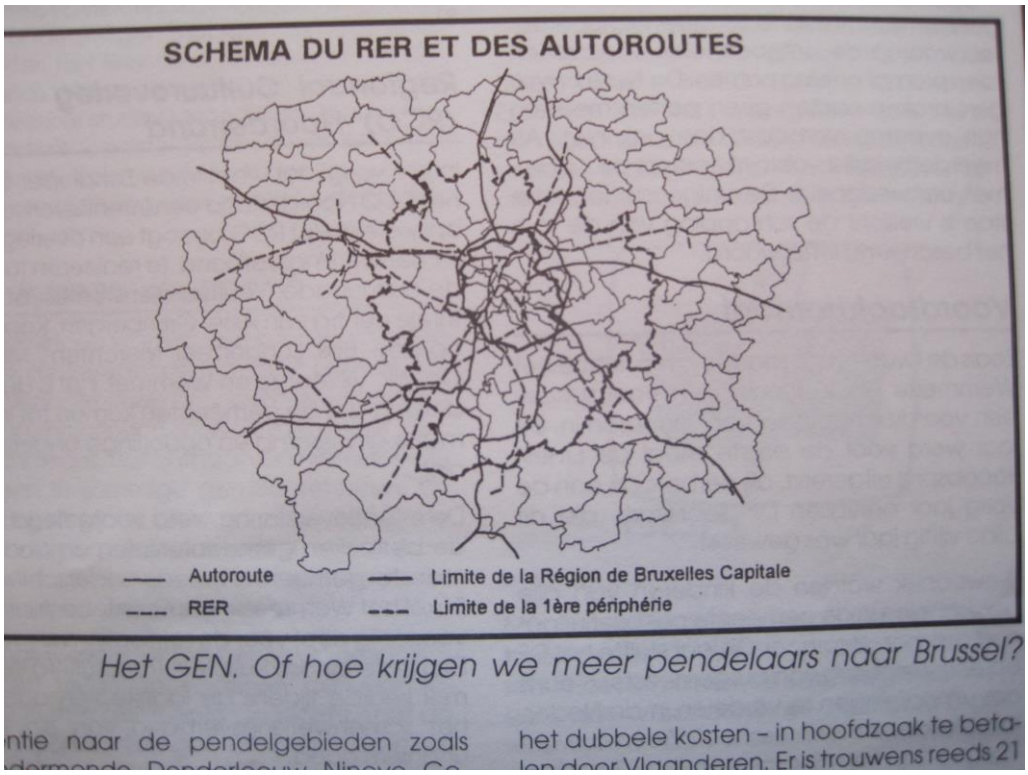

Het GEN. Of hoe krijgen we meer pendelaars naar Brussel?

ntie naar de pendelgebieden zoals

het dubbele kosten – in hoofdzaak te beta-

De studie van STRATEC zette ook haarfijn uiteen welke de gevolgen het GEN op demografisch vlak zou hebben. Een ervan is de emigratie van de middenklasse naar de omgeving van Brussel . Naar ‘ De Rand ‘ zeg maar. De toenemende bereikbaarheid van Brussel langs het spoor maakte de bouw van nog meer burelen mogelijk. Hele huizenblokken moesten plaats ruimen voor kantoren. Zie als voorbeeld maar de buurt van het Zuidstation. Ik ben (17/02/2005) erover gaan praten met Vera Dua , toen voorzitster van Agalev. Zij was uiteraard voor het GEN. Toen ik haar vroeg of zij er enig idee van had waar de vele duizenden (arme) bewoners , die uit hun appartementje of kamertjes werden verdreven naartoe moesten , ging er blijkbaar een licht op. Daar had Vera nooit over nagedacht.

Het GEN is bijna gerealiseerd. Prijs : 4 – 5 miljard € ? Wie weet het nog ? Anno 2014 zit men al 1 miljard € boven het voorziene budget. Niemand heeft er een idee van waar men gaat eindigen. Niemand weet wanneer het uiteindelijk operationeel zal zijn.

Het resultaat is daarentegen wel gekend. Zoals voorspeld: nog meer pendelaars, overvolle pendeltreinen en nog meer files. Brussel wordt in alle studies geklasseerd als file- hoofdstad van Europa….Nooit waren er meer files naar Brussel dan in 2013 – 2014. Maar de buit voor studiebureaus en firma's is binnen. Ik hoor de voorstanders van weleer niet meer pleiten voor het GEN.

POLITIEK POKERSPEL

BHV : onze gemeenten in de uitverkoop

" *'BHV' moet onderhand de meest gebruikte en vervloekte afkorting zijn …die onze politici achtervolgt* " was de analyse van de De Standaard in 2009 .

Vlaanderen wakker geschud:
de betogingen van Halle (24 november'74) en Rode (6 maart, '76)

Vanaf het begin van de jaren 1970 waren de gemeenten van Halle-Vilvoorde de inzet van hoog politiek spel. De politici zochten een groot communautair vergelijk om België een nieuwe staatstructuur te bezorgen. De Franstaligen zagen de kans schoon om hun electorale invloed uit te breiden over Vlaanderen. De Vlaamse gemeenten rond Brussel waren hapklare brokken. Bij het zoeken naar een oplossing maakten sommige Vlaamse politici zware fouten door gebrek aan terreinkennis en de zucht naar een snel en gemakkelijk resultaat. De Vlaamse politici uit Antwerpen, Hasselt of Gent, waren er immers sterk van overtuigd dat ' met enkel kleine toegingen' in de ' Rand van Brussel ' de zaak geklaard kon worden. Nochtans – en helaas- waren ze helemaal niet bekend met deze Vlaamse gemeenten in deze zo genaamde ' Rand' , zoals zal blijken.

Hugo Schiltz , de voorzitter van de VU, was een centrale figuur in de besprekingen rond de toekomst van Brussel en Vlaams- Brabant. Ik begon hem brieven te schrijven. Vlug bleek dat mijn vrees voor Vlaamse toegevingen niet ongegrond was. In een brief van begin maart 1974 gaf hij toe dat ' *kleine grenskorrekties(sic)* ' konden worden aangebracht als compensatie voor beperkte onderdelen van de Brusselse agglomeratie '*in de optiek van een gezonde ruimtelijke ordening '* . Hij noemde dit een ' *principieel en krachtdadig maar bovendien een deskundig verantwoord standpunt'* . Zijn standpunt inzake Rode was ook erg dubieus. Schiltz verklaarde immers iets later dat hij *' nooit belangrijke gebiedsdelen van*

Sint- Genesius Rode van gebied zou laten veranderen'. Duidelijk accepteerde hij wel ' kleine' gebiedsdelen …

Deze ' bekentenissen ' waren voor mij voldoende om de alarmklok te luiden. Op een Algemene Vergadering van de Vlaamse Volksbeweging in Antwerpen en riep ik de VVB op om de verdediging van Vlaams- Brabant- Rond Brussel op te nemen. Ik hield de aanwezigen voor dat het niet voldoende was om in Antwerpen straffe verklaringen af te leggen terwijl onze gemeenten op urbanistisch en politiek vlak dagelijks onder druk stonden en op het punt stonden door Brussel te worden opgeslokt.

Mijn pleidooi had indruk gemaakt vertelde men mij later en dezelfde avond nog kreeg ik een telefoon van het secretariaat van de VVB met de vraag wat ik er zou van denken indien ze een grote Vlaamse betoging in Halle zouden organiseren. Hiermee wilden ze de Vlaamse politici onder druk zetten en ze verhinderen nefaste toegevingen te doen.

Ik ben geen betoger . Ik ben nooit naar een IJzerbedevaart of Zangfeest gegaan. Maar ik kon het voorstel niet weigeren omdat ik zelf om hulp had gevraagd. Ik nam dus de lokale verantwoording voor de betoging in Halle op mij. Met verbazing was ik getuige van de mobilisatiekracht van de Vlaamse Beweging . Paul Daels was toen de voorzitter van de Vlaamse Volksbeweging. Hij kon als geen ander dergelijke manifestatie organiseren.

Paul Daels(VVB) Carlo Heyman (DF) Gerlo(VF) Prevenier (Willemsfonds)

toespraak van Heyman

Er kwam een Beschermkomitee met al wat naam en faam in Vlaanderen had. Wij vergaderden in de Egmont in Brussel , bij Daels thuis in Bonheiden, en bij Carlo Heyman, de voorzitter van het Davidsfonds en bij Aloïs Gerlo, de voorzitter van het Vermeylenfonds. Met stijgende verbazing zag ik enkele maanden later- op 24 november - de drommen Vlamingen in Halle toestromen . Volgens gegevens van organisator en rijkswacht ongeveer 50.000 tot 65.000 deelnemers. De grootste betoging ooit in Halle en de laatste grote Vlaamse betoging . Het doel was niet enkel een politieke zet , maar vooral aan Vlaanderen tonen dat er achter Brussel een heel mooi stuk Vlaanderen ligt.

Het Davidsfonds was toen een zeer Vlaamsgezinde en strijdende vereniging . Dat was vooral te danken aan de voorzitter prof. Carlo Heyman, die bij het einde van de betoging een vlammende rede hield en van secretaris- generaal Clem De Ridder.

Als verantwoordelijke van het organiserend comité maakte ik de betoging mee in het bureau van de burgemeester samen met de verbindingsofficier van de rijkswacht. Ik stelde vast dat de ‘veiligheidsdiensten ‘ bijzonder goed georganiseerd zijn . Geen enkele betoger kon een verdachte beweging maken of rel veroorzaken zonder dat

wij op het stadhuis het wisten. Tussen de manifestanten liepen immers op geregelde afstand rijkswachters in burger die met de betogers mee scandeerden en sloganborden droegen, maar tegelijk ook met de verbindingsofficier communiceerden. Buiten enkele gebroken ruiten voor een Franstalig opschrift , verliep de betoging als een zondagswandeling.

Voor de Vlaamse pers was het uiteraard materiaal voor de frontpagina. Zelfs in de Franstalige pers kreeg de betoging veel aandacht . Zowel Le Soir als La Libre besteedden er bijna een volledige bladzijde aan , leverden een relatief objectief verslag en gaf de een bemoedigend cijfer van 25 tot 30.000 deelnemers . Ook Nederlandse kranten , zoals het NRC Handelsblad, brachten verslag uit.

Enkel Knack vond de betoging maar niks. In een cynisch , maar enigszins plezant artikel onder de titel : " *Straatfrustratie. De mars van de oude leuzen*.", verweet de redacteur (Johan Struye ?) de organisatoren geen betoging te hebben georganiseerd, maar een te brave ' *stoet* ', een ' *optocht*' . De journalist had niet door dat de betoging niet tegen het FDF, de Franskiljons of Brussel was gericht, maar wel tegen de eigen politici, meer bepaald en in eerste instantie tegen Schiltz. En - toeval of niet - na de betoging luisterde ik in de raadzaal van het stadhuis schouder aan schouder met Schiltz naar de persconferentie van Paul Daels …

Onze ' actie ' was geslaagd. Halle en onze streek waren op de politieke kaart gezet, waren een begrip geworden. En de Vlaamse politici, die bereid waren op de rug van onze gemeenten compromissen te sluiten, waren gewaarschuwd.

Om de verworvenheden niet te laten verloren gaan en om de besluiten van de betoging te realiseren, richtten we daarna het " Gewestelijk Overlegcentrum Vlaams- Brabant ' op . Het bestond uit de verschillende Vlaams- Brabantse afdelingen van de verenigingen die de Halle- betoging hadden georganiseerd: de drie fondsen, de VVB, VTB en verschillende andere verenigingen enz. Paul Lerno van de VVB werd voorzitter. Ook hier deed ik het secretariaatswerk . Het comité moest de eisen en voorstellen

van de Halle- betoging uitdragen en de problematiek van onze streek onder de aandacht blijven houden.

Om de regelmatig opduikende voorstellen van ‘ gebiedsruil ‘ van antwoord te dienen, organiseerde ons Gewestelijk Overlegcentrum op zaterdag 6 maart 1976 een spoedbetoging in Sint- Genesius Rode. Het was een signaal naar de Vlaamse onderhandelaars dat Rode niet in stukjes was op te delen. Er waren heel wat VU- mandatarissen om Schiltz te laten verstaan dat ze met zijn plannen voor de faciliteitengemeenten niet akkoord waren. Naast Wim Jorissen, Willy Kuypers, Jef Valkeniers e.a., stapte ook volksvertegenwoordiger Reimond Mattheyssens mee op.

VU- volksvertegenwoordiger Reimond Mattheyssens

Enkele jaren tevoren had ik hem leren kennen en had met hem getafeld in mijn grootouderlijke woning in Huizingen het huidige restaurant Terborght. Tijdens de betoging stelde hij mij voor aan iemand die te laat was gekomen omdat hij Rode niet had gevonden. Iemand die, zoals zoveel Vlamingen, de eerste keer ‘ achter Brussel ‘ kwam. Het bleek Jan Nuyts te zijn, de hoofdredacteur van het weekblad ‘t Pallieterke. Ik vond het wel erg vreemd dat iemand, die in zijn blad bijna wekelijks ten strijde trok voor de verdediging van de faciliteitengemeenten er zelf nooit was geweest. Wij hadden een lange babbel. Enkele dagen later kreeg ik een journalist van ’ t

Pallieterke aan huis voor een interview. Het gaf mij de gelegenheid om mijn standpunten uitgebreid uiteen te zetten.

Wilfried Wouters:

NOG IS BRABANT NIET VERLOREN

De pendel naar Brussel is de oorzaak van alle kwaad

Vlamingen zijn zelf schuldig

Interview 't Pallieterke 18 maart 1976

Het is een succes te noemen dat we 't Pallieterke ' achter Brussel ' hadden gekregen. Nuyts was echter niet de enige voor wie onze streek volslagen onbekend terrein was. Een Antwerpse redacteur , die al dertig jaar op een krant in Brussel werkte, dacht dat er achter Brussel enkel bossen lagen : het Zoniënbos, het Hallerbos enz. Hij besefte niet dat er ongeveer honderdduizend Vlamingen wonen. Een andere journalist was verbaasd te horen dat men in Halle ' ook' nog Vlaams sprak….

Deze onwetendheid over wat er zich op het terrein in Vlaams- Brabant afspeelde was uiteraard dodelijk. Het was mede de oorzaak van de debacle van het Egmontpakt. De belangrijkste Vlaamse onderhandelaars waren volslagen onbekend met de gemeenten in de buurt van Brussel. Zij beschikten ook niet over het nodige materiaal om de Franstaligen van antwoord te dienen. Die kenden immers niet enkel het terrein als hun broekzak, maar beschikten ook over een stapel uitgewerkte studies .

Tijdens de onderhandelingen in het Egmontpaleis (1977) werd ik met deze toestand persoonlijk geconfronteerd. Op een zaterdagavond kreeg ik een telefoon van iemand die zich niet voorstelde, maar wel eiste dat ik met niemand over het telefoongesprek zou praten , zelfs niet met mijn vrouw…!!! Het was een politicus (Paul De Keersmaecker (CVP) bleek later). Hij zegde mij dat ze in de kelders van het Egmontpaleis aan het onderhandelen waren en dat hij vernomen had dat ik kaarten van het gebied had (kadasterkaarten). Hij vroeg mij ermee naar Egmont te komen. Plots was ik een spilfiguur bij de communautaire onderhandelingen…

Ik viel om van verbazing: de Vlaamse onderhandelaars zaten daar met lege handen over de ‘ uitverkoop ‘ van onze gemeenten te onderhandelen. Zij vroegen mij de Franstalige wijken aan te duiden die ze bij Brussel konden voegen. Uiteraard wilde ik daarin niet meespelen. Er was maar een uitweg: aan de onderhandelaars duidelijk trachten te maken dat het probleem op het terrein niet zo simpel was . En bijgevolg wees ik hen erop dat ‘ de Franstaligen ‘ van Rode niet enkel in ‘ de Hutten ‘ – Grote, Midden – en Kleine Hut - wonen (daarvan hadden ze al gehoord) , maar dat deze wijken tussen Ukkel en Waterloo vooral bevolkt waren door buitenlanders (een vijftigtal verschillende nationaliteiten) en ook door vooraanstaande Vlamingen, zoals de voorzitter van het Davidsfonds. Met enkel maar de Hutten af te staan waren ze m.a.w. niet van de Franstaligen verlost. Dan moest ik het verschil trachten aan te tonen tussen ‘ Den Hoek’ en ‘ Tenbroek ‘. Den Hoek is een wijk aan het Waterloos veld, Ten Broek een gehucht vier kilometer daar vandaan, bijna in Dworp…Ook in Linkebeek was het niet eenvoudig om de lijn te trekken. De wijk ‘ ’t Holleken’ was niet enkel hoofdzakelijk Nederlandstalig , maar daar stond ook de Vlaamse school. Wat helemaal onmogelijk uit te leggen viel was het verschil in Sint-Pieters – Leeuw tussen de wijken Zuun en Negenmanneken, die naast elkaar liggen.

Na een uur of twee over de kaarten gebogen , gaven de Vlaamse onderhandelaars het op: het was te ingewikkeld. Ik mocht met mijn kaarten terug naar huis….Waarschijnlijk heeft deze ‘ studieronde’ het Egmontpakt

niet gekelderd, maar onze politici uit het verre Vlaanderen waren tenminste gewaarschuwd dat ze met explosief materiaal aan het spelen waren.

Het onbegrip over de tegenstand van de Vlaams- Brabanders kwam ook tot uiting tijdens een debat op 30 juni 1977 in de Vlaamse Leergangen in Leuven. Samen met Paul Daels en prof. Dewachter moest ik het opnemen tegen Wilfried Martens (CVP), Hugo Schiltz(VU) en Louis Tobback (SP). Martens en Schiltz verdedigden uiteraard het pakt. Toen ik de stelling verdedigde dat de zes 'faciliteitengemeenten' integraal Vlaams zijn, reageerde Schiltz erg gepikeerd : " *Als we de faciliteitengemeenten afstaan , geven we niets weg, we zijn ze toch al kwijt* ". Op mijn vraag : " *waarom doet je ons dan al jaren ervoor betogen* ? " kreeg ik geen antwoord. Schiltz gaf op latere leeftijd toe dat hij de streek onvoldoende kende en het probleem onderschat had.

Karel Van Miert was net verkozen tot voorzitter van de Vlaamse Socialisten. Wij waren sinds 1963 goed bevriend. Na het debat stelde hij mij voor om samen met Tobback en enkele anderen een pint te gaan drinken in een café op de Naamsestraat. Karel begreep het niet dat ik mijn tijd stak in het verdedigen van de faciliteitengemeenten *" terwijl de economische crisis en de Europese problematiek zoveel belangrijker zijn en dringend een aanpak vragen*". Maar Karel zou met die 'faciliteitengemeenten' nog jarenlang geplaagd worden . Het was immers een sleutelprobleem in de Belgische politieke evolutie.

Toen ik daarna met Tobback de Naamsestraat afwandelde vroeg ik hem waarom hij gedurende heel de avond zijn mond niet had open gedaan . " *Waarom zou ik* ? " was zijn antwoord " *Het is de zaak van Schiltz. Als het misloopt krijgt hij de rekening gepresenteerd* ".

Moesten wij met dat soort politiekers Brussel tegenhouden? Wij en de Vlaamse gemeenten rond Brussel waren voor hen enkel maar vervelende obstakels voor een groot vergelijk met de Franstaligen.

Ons groot probleem was dat ze de Nederlandstalige Brusselaars als ' Vlamingen' voorstelden. Nochtans is Brussel historisch gezien nooit een

‘Vlaamse ‘ stad geweest. Wel een Brabantse en had altijd , zoals elke hoofdstad , op haar eigenheid en autonomie gestaan. Maar de Vlaamse politici wilden om electorale redenen beslag kunnen blijven leggen op de ‘Vlaamse ‘ stemmen in de hoofdstad zogezegd om Vlaanderen – Brussel aan meer zetels te helpen. Daarbij hanteerden ze een oude (holle) slogan ‘Wij laten Brussel niet los ! ‘. Hierdoor was het voor de Franstaligen een koud kunstje om het electoraal statuut van de Franstaligen in Halle-Vilvoorde aan het lot van de zogeheten ‘ Vlamingen ‘ in Brussel te koppelen. Deze Vlamingen – meestal recente inwijkelingen – dienden zich aan als slachtoffers van radicale Franskiljons zoals het FDF en genoten hierdoor de sympathie van de Vlaamse Beweging en van heel Vlaanderen.

Manu Ruys keerde zich fel tegen de aanspraken van Vlaanderen op Brussel . In zijn opiniestuk ‘ *Een andere golflengte* ‘ (DS 02/01/93) verweet hij de Vlamingen die beweren ‘ dat Brussel van ons is ‘ de realiteit te ontkennen: “ *Zij weigeren , zoals de hovelingen en de keizer van Andersen , de dingen te zien zoals ze zijn. Dat soort van idealistische verblindheid heeft al veel onheil gesticht* ‘. Sommigen in Vlaamse Beweging hadden er echter geen oren naar . De Vlaamse Volksbeweging onder leiding van Jan Jambon schreef in 1994 nog een congrestekst onder de titel : *“ Brussel , hoofdstad van het onafhankelijke Vlaanderen* ‘ . Ruys had het niet verkeerd voor …

Het Sint- Michielsakkoord :

stichting van het Halle- Vilvoorde Komitee (21 dec. 1992)

De zelfstandigheid en integriteit van Vlaams-Brabant kregen op 29 september 1992 een mokerslag te verwerken. De ‘ vierde staatshervorming ‘ beter gekend onder de naam Sint- Michielsakkoord, splitste de unitaire provincie Brabant in drie delen : Brussel, Vlaams- en Waals Brabant. Op het eerste gezicht een logische en sinds lang gewenste hervorming. Tot mijn verbijstering en van vele anderen, werd het arrondissement Halle- Vilvoorde voor de verkiezingen niet als een deel van Vlaams- Brabant beschouwd, maar als een deel van Brussel en van Wallonië!!! Voor de federale verkiezingen werd Halle- Vilvoorde bij het Brussels Gewest gevoegd, voor de Senaats- en Europese verkiezingen bij Brussel- Wallonië.

Toen ik ’s avonds naar de Franstalige radio luisterde kon ik mijn oren niet geloven : de Franstalige politici spraken uiteraard onomwonden van een overwinning. PS voorzitter Busquin formuleerde het duidelijk : *“ de politieke rechten van de Franstaligen in de périphérie zijn gewaarborgd”.* Mijn verbazing steeg met het uur toen ik die avond begon te telefoneren naar journalisten, politici en leden van de Vlaamse organisaties, zoals IJzerbedevaartcomité en de voorzitter van het Zangfeest . Van Vlaamse zijde had men in eerste instantie niet door dat men andermaal door onze onderhandelaars was gerold. Eenzelfde scenario als met Egmont. Dat werd ook in de eerste uren door de Vlaamse onderhandelaars als een grote overwinning bestempeld. In het ledenblad van de VU werd het akkoord openlijk verdedigd. Zij schenen de draagwijdte van de ‘ tweetaligheid ‘ van het arr. H.-V. niet te beseffen (25/12/’92).

Ten einde raad, telefoneerde ik naar Johan Laeremans, een goede vriend, ook lid van het Gewestelijk Centrum van Vlaamse verenigingen. Hij was en is een sleutelfiguur in de Vlaamse Beweging. Hij heeft een onovertroffen ‘ fichenbak’ en weet als geen ander sponsors voor de Vlaamse zaak te vinden. Ik moest niet veel moeite doen om hem ervan te overtuigen dat we de Vlaamse verenigingen in Halle- Vilvoorde moesten mobiliseren. Hij

contacteerde onmiddellijk de Vlaamse verenigingen van de gemeenten rond Brussel: DF, De Zes, VVB, T.A.K., Sterrebeek 2000, het Vlaams Komitee van de Druivenstreek enz.

De Volk POLITIEK & SOCIAAL Dinsdag 22 december 1992

Halle-Vilvoorde-Comité gaat de boer op tegen St.-Michielsakkoord

„Niet-splitsing is een vergissing"

BRUSSEL — „De samenwerking tussen twee gebieden waarvan er één voortdurend probeert het andere te infiltreren, is uiterst moeilijk. De communautaire strijd in Brussel-Halle-Vilvoorde is open en nog volop bezig omdat men het kiesarrondissement niet wil splitsen. In die omstandigheden is een eerlijke en efficiënte samenwerking ondenkbaar", zegt woordvoerder Dirk Laeremans van het Halle-Vilvoorde Comité. Dat pas opgerichte comité gaat met een affichecampagne en met druk op plaatselijke mandatarissen proberen alsnog het Sint-Michielsakkoord te dwarsbomen.

Het Halle-Vilvoorde Comité is dagelijkse. Het enkele weken geleden opgerichte forum bestaat uit vertegenwoordigers van het Davidsfonds, de Vlaamse Volksbeweging, het Taal Actie Comité en het Vlaams Comité Druivenstreek. Het opzet is om vanuit Halle-Vilvoorde een antwoord op het Sint-Michielsakkoord te formuleren. Daarbij gaat bijna alle aandacht naar de eis om het kiesarrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde ook voor de parlementsverkiezingen te splitsen.

Onevenwichtig

Nationaal Davidsfondsvoorzitter Lieven Van Gerven erkende gisteren dat het Sint-Michielsakkoord veel positieve punten bevat. Maar hij kon het niet laten enkele voor Vlaanderen minder gunstige punten zwaar te benadrukken. De nieuwe bevoegdheden die de gewesten krijgen, zoals de landbouw, zijn volgens de professor vooral voor Wallonië interessant. Franstalig België was vragende partij voor het kijk- en luistergeld en zal het ook krijgen. Vlaanderen bekomt geen overheveling van openbare kredietinstellingen of van de Sociale Zekerheid. België wordt opgedeeld in vier gewesten en gemeenschappen. Maar bovenal agressief tegen Vlaanderen is het niet splitsen van Brussel-Halle-Vilvoorde. „Onze hoofdstad zal in de toekomst buiten Vlaanderen liggen", waarschuwde Van Gerven, die niet gelooft dat het arrondissement nog in een latere onderhandeling kan worden gesplitst. „De Walen hebben alles bereikt wat ze wilden en zullen niet meer met ons Vlamingen aan tafel willen zitten."

Onrust stoken

De actie van het Halle-Vilvoorde Comité zal volgens haar woordvoerders (Lieven Van Gerven van het Davidsfonds, Guido Moons van TAK, Frans Stroobants van het Vlaams Comité Druivenstreek, Wilfried Wouters VU-gemeenteraadslid in Halle en persverantwoordelijke Dirk Laeremans) dubbel zijn. In heel Vlaams-Brabant zal het comité mensen van cultuurverenigingen en mandatarissen die het Vlaams tienpuntenprogramma en dus ook de splitsing van het arrondissement onderschreven hebben, confronteren met hun handtekening. „Ook Wilfried Martens heeft dat tienpuntenprogramma ondertekend", luidde het maandag.

Naast dat spelletje „onrust stoken" bij de mandatarissen gaan de leden van het comité de boer op. Zo zijn ze van plan het straatbeeld te bewerken met affiches tegen het Sint-Michielsakkoord. Op die affiches prijkt eerste minister Dehaene als Sint-Michiel die een Vlaamse leeuw heeft overwonnen.

Na de strovuurtjes rond de ecotaks mag premier Dehaene er zich dus aan verwachten dat er eerlang ook weer echte communautaire brandjes geblust moeten worden. A.Vb.

We organiseerden een persconferentie in het perscentrum in Brussel. Veel persbelangstelling was er niet . Wel was er Guido Fonteyn, die ik persoonlijk kende. In zijn commentaarstukje in De Standaard gaf hij de toon aan die de Vlaamse intellectuele elite de volgende jaren zou aanslaan om de strijd van de Vlaams- Brabanders te ridiculiseren. Voor hem was onze strijd slechts ' *een achterhoede gevecht'*. Wij waren "*Het laatste carré* " was zijn sarcastische analyse. Wij waren Guido hiervoor erg dankbaar en gebruikten deze term als een eretitel. Wij waren dus de trotse opvolgers van de Geuzen. Wij zouden enkele maanden later een protestmeeting in Linkebeek organiseren onder de slogan " Het laatste carré zegt neen !".

In een TV- uitzending ‘ Schodts’ op 28 december had Hugo Schiltz het Sint- Michielspakt verdedigd en er aan toegevoegd dat hij hierover met iedereen die dat wenste een debat wilde aangaan. Een kans om niet te laten liggen. Hugo Schiltz ging in op mijn uitdaging om hierover een debat te hebben‘ van man tot man ‘. Op maandag 1 maart 1993 ‘ kruisten we andermaal de degens ‘ in het cultureel centrum Westrand in Dilbeek. Het debat verliep in een veel mildere toon dan vijftien jaar eerder in de Vlaamse Leergangen. Daarna gingen we een pint drinken. Schiltz gaf toe dat hij vroeger het probleem en de reactie van de streek onderschat had.

Het onbegrip van de Vlaamse intellectuele elite

De jaren die erop volgden sloofden de Vlaamse columnisten – zoals Paul Goossens, Rolf Falter, Paul De Grauwe, Guy Tegenbos, Steven Samijn, Marc Reynebau e.a.- zich uit om iedereen ervan te overtuigen dat het B-H-V dossier te zot was om over te praten. Dat diegenen - zoals wij - die de splitsing van het arrondissement vroegen en dus de eentaligheid van onze gemeenten , : " *Een burenruzie over tuintjesgrens"* voerden. Ze spreidden hun ongeloof uit over zoveel dwaasheid. Wij werden met alle mogelijke scheldtirades overgoten. BHV was een ' *achterhoedegevecht* ' een ' *symbooldossier* ' enz. Toegegeven , ze waren soms zeer spitsvondig en grappig. Het BHV- dossier was " *een relict uit het verleden* " , " *een institutioneel museumstuk"* " *dorpspolitiek"* . Wij waren *'dom ', bekrompen*, een *verzuurd chagrijn* '. Wel, wel, en dat was zogezegd de intellectuele elite van Vlaanderen ….

Een grote groep weldenkende kunstenaars en intellectuelen – 65 in totaal – verzamelden zich om aan ' *de nationalistische dwaasheid '* paal en perk te stellen. Zij verklaarden zich kosmopolitisch ingesteld …
Maar wat had dat te maken met de pogingen om in de groene gordel rond Brussel een coherent beleid op het vlak van urbanisatie en cultuur van de grond te krijgen? Was het vanwege deze groep superintellectuelen niet een beetje bij de haren getrokken? Hadden zij niet blindelings een petitie ondertekend over een voor hen vreemd dossier ? Het gaf vooral de indruk dat ze achter slogans aanliepen. Trouwens , waarover maakten ze zich druk? " *Het BHV- egeltje was toch maar een relatief klein technisch detail in de federale structuur van ons land* ", zoals professor Marc Hooghe tot een verrassende, maar uiteraard erg doordachte conclusie kwam.

Het weekblad ' Wij ' , het blad van de VU, betitelde de organisaties die zich achter het Halle- Vilvoorde- Komitee hadden geschaard schamper als '*een groepje Vlaamse bewegers'*. Het was verbijsterend dat een partij, die juist groot was geworden door deze Vlaamse Bewegers ' hen nu in de rug

schoot. Zoals ten tijde van Schiltz, werd ook het communautair akkoord verdedigd met het argument dat de positie van de ‘ Vlamingen ‘ in Brussel was verbeterd. Dat de Franstalige politici van Galmaarden tot Londerzeel konden stemmen halen was iets onbelangrijk dat in de toekomst zou recht gezet worden luidde het .

Er was een algemene noemer : de critici kenden het terrein niet en weigerden elke confrontatie met de werkelijkheid. Ze vonden het ook onnodig het gesprek aan te gaan . Het ommeland van Brussel- de buiten – was volgens hen bevolkt door achterlijke, kortzichtige boeren “ *die teveel geuze hadden gedronken* “ zoals Walter Pauli het later beeldig schreef in De Morgen. De politieke hoofdredacteur van deze krant, Yves Desmet – die zich ironisch als een ‘ *wereldvreemde intellectueel* ‘ voorstelde - maakte toen een heel originele analyse. Hij stelde vast dat “ *bij de bakker, krantenman en de visboer nooit iemand zijn mond open doet over de splitsing van BHV*”. Nochtans, zoals algemeen geweten, wordt in deze ‘instellingen’ enkel over grote wetenschappelijke en maatschappelijke thema‘s van gedachten gewisseld…

Het werd toch wel een beetje te gek en ik belde Yves Desmet op. Hij was bereid tot een gesprek. Ik vroeg Luk Deconinck mee, mijn medestander toen in het Halle- Vilvoorde komitee. Yves Desmet ontving ons heel vriendelijk. In een zeer lange en hoffelijke conversatie luisterde hij zeer aandachtig naar onze argumenten. Of we hem hebben ‘ bekeerd’,weet ik niet, maar ik heb daarna in zijn krant toch geen onzin meer gelezen over BHV.

De Standaard was ten tijde van Manu Ruys een krant die de belangen van Vlaams- Brabant verdedigde (zie o.a. dossier Frankveld) . Helaas, de huidige redactie van De Standaard is niet meer van hetzelfde niveau.
Bart Brinkman, journalist bij De Standaard , ook uit Mortsel was een vurige verdediger van het Egmontpakt. Om het faciliteitenprobleem op te lossen volstond volgens hem ‘ *wat origineel denkwerk*‘ . Helaas, zijn voorbeelden waren niet erg origineel , maar afgeschreven van Le Soir, waar ze vonden dat de Franstaligen ‘ *onontvreembare rechten moesten krijgen op het vlak*

van cultuur en het onderwijs". Toen ik hem daarover interpelleerde bleek dat hij evenmin als de meeste van zijn collega's ooit eens in dat 'ommeland van Brussel ' een voet aan de grond had gezet. Overbodig.

Maar Mortsel – ook thuisbasis van Bart De Wever – ligt nu eenmaal twintig km. verwijderd van Halle- Vilvoorde en- zoals algemeen geweten- in een klein land is alles heel ver. Toen ik eens in Mortsel voor de Vlaamse Volksbeweging ging praten over het dossier BHV . bedankte de voorzitster mij na mijn uiteenzetting gemeend : ' *omdat ik zo'n verre reis had ondernomen'*.....

Geleerde professoren van de Gravensteengroep, zoals Etienne Vermeersch, verkondigden een theorie die ze ergens in een boekske hadden gelezen, maar voor onze streek kant noch wal raakte : " *verfransing gaat van rijk naar arm* " (DS 29/02/2008). Alsof de meubelmakers van Rode en de druivenkwekers van Hoeilaart ' arme mensen ' waren ….Vermeersch weet natuurlijk ook niet dat de handelaars van deze gemeenten na WO II de Brusselse inwijkelingen met open armen ontvingen . Zij konden uiteraard niet uitpakken met hun ' Vloms dialect' en lieten maar al te graag horen dat ze in ' t Frans op school waren geweest. Waarom zouden de Franstalige villabewoners ' Nederlands' hebben geleerd , een taal die hier toen door niemand werd gesproken ? En de lokale grondeigenaars stonden te springen om hun akkers duur te verkopen voor villawijken . Verdringing ? Waar haalt Vermeersch het ?

Zijn collega Carl Devos – ook van de RUG-– de vaste politieke commentator van de VRT -wist dat : " *…een oplossing in de ' diepte ' – wat meer toegevingen in weinig faciliteitengemeenten – aangewezen is "*. Hij vond dat de inwoners van de Zes , wiens huistaal Frans is, als een ' *minderheid '* moeten beschouwd worden en dat deze hun rechten hebben ! De reflectie waarom de ' Vlamingen ' in Wallonië dan ook niet als ' minderheid 'moeten kunnen worden betiteld en op ' rechten ', kunnen beroep doen, kwam bij Carl Devos niet op. Ook hem ging ik in zijn bureau op de universiteit opzoeken. Ook hij was heel hoffelijk maar BHV leek voor

hem op een andere planeet te liggen. Ook hij, zoals zoveel andere, konden er niet toe gebracht worden eens een bezoek aan deze ‘ verdoemde streek ‘ te brengen. Anderen waren zelfs fier dat ze er helemaal niets van verstonden. Zoals de Brusselaar Vanhengel die lachend in De Standaard liet noteren *“ Het belang van dit dossier ontgaat me totaal* “(DS /02/05).

De CVP/CD&V onder leiding van Yves Leterme en Herman Van Rompuy – die nochtans in Rode woont en dus het probleem zou moeten kennen - meenden in 2007 dat de oplossing binnen bereik was . Volgens hen hebben de Franstaligen *‘ diep verankerde rechten in de faciliteitengemeenten ’*. Logisch blijkbaar , want volgens van Rompuy, wonen er ‘ *nog slechts 30 % Vlamingen in Rode* ‘… Vraag:” *Zijn de 70% anderen dan Chinezen* ?” Ook zij konden niet aanvaarden dat iedereen met Belgische nationaliteit die in Vlaanderen woont Vlaming is , ongeacht welke keukentaal hij hanteert. Zij verdedigden ook de idee van een de versterking van de banden tussen *‘Brussel en zijn sociaaleconomisch hinterland* ‘. De ‘ Brusselstudies’ van VUB-ULB hadden blijkbaar hun werk gedaan.

De VUB bekeek de problematiek immers vanuit Brussels standpunt, evengoed als de Franstalige ULB . Al hun publicaties en colloquia waren erop gericht aan te tonen dat Brussel en zijn hinterland (la périphérie) een en ondeelbaar zijn. Uiteraard haar goed recht. Het probleem is dat men zich van Vlaamse zijde door deze Brusselse benadering in slaap laat wiegen en er soms vlijtig intrapt.
Professor Els Witte van de VUB was een van de voortrekkers van de groot-Brussel gedachte. Haar Brussels informatie en documentatiecentrum (BRIO) produceert regelmatig ‘ wetenschappelijke publicaties ‘ die band tussen stad en rand in het daglicht stellen. Voor een Brusselaar is immers al wat hij van op de stadswallen kan overschouwen, zijn eigendom (hinterland). Onze pogingen om hierover met Witte een gesprek op gang te brengen bleven zonder resultaat . Blijkbaar was ook voor deze Antwerpse inwijkeling een gesprek met de ‘ geuzedrinkers’ van de boerenbuiten overbodig.

Prof. Bruno De Wever (broer van Bart) wist vanuit zijn Gents bureau dat de radicale aanpak de beste was . Hij verklaarde luidop voor pers en TV dat onze gemeenten nagenoeg volledig verfranst zijn en best bij Brussel worden gevoegd : *“ Brusselse Rand is niet Vlaams meer . Bruno De Wever pleit voor uitbreiding Brussels Gewest “,* kregen we op een zondagmorgen in ‘De Zondag’ bij de pistoleekes geserveerd.

18 november 2007 • DE ZONDAG WORDT GRATIS AANGEBODEN ZONDER ENIGE AANKOOPVERPLICHTING

RAND & BRUSSEL

vlan.be

www.dezondag.be

De Zondag

"Brusselse rand is niet Vlaams meer"

Bruno De Wever pleit voor uitbreiding Brussels gewest

"We moeten aan Vlaamse kant een taboe opgeven. We ten ophouden te beweren dat de Rand rond Brussel Vla ren is. We kunnen gemeenten waar 80 procent Franst wonen, moeilijk nog "Vlaamse" gemeenten noemen." die opmerkelijke uitspraak reageerde professor Bruno D ver zaterdag op Kanaal Z op de impasse in de federale ringsvorming.

Bruno De Wever, professor geschiedenis aan de Un siteit Gent en broer van N-VA-voorzitter Bart De W pleit voor het opgeven van het taboe dat de rand Brussel Vlaanderen is. Volgens hem moet het Brussel west worden uitgebreid. Dat verklaarde hij in het d programma *Open Kaart* op de zakenzender Kanaal Z In de Vlaamse gemeenten in de Brusselse rand woner 80 procent Franstaligen. "Je kunt geen staatsstructuur werken tegen de mensen in. Brussel moet uitgebreid v den als pasmunt voor een grotere sociaal-economi autonomie voor Vlaanderen en de splitsing van de so zekerheid. En om die dingen gaat het de Vlamingen slotte", verklaarde de historicus. Zijn pleidooi sluit aa wat verschillende Franstalige politici vragen, maar is v de Vlaamse partijen onbespreekbaar.

EPILOOG : De klok veertig jaar terug gedraaid

Het ‘ onbegrip in Vlaanderen ‘ had zijn weerslag op de verdere evolutie van Vlaanderen – rond- Brussel . Na veertig jaar is de context grondig veranderd. Verschillende hoofdfiguren van dit verhaal - Van Mechelen, Van Elslande, De Backer, Martens enz. zijn overleden . Anderen – zoals Fons Pauwels - zijn bejaard en gepensioneerd. Nu ligt het beleid en de toekomst van Vlaams- Brabant in handen van een generatie die pas geboren was toen dit verhaal van de redding van ‘ ’t Land van Geuze en plattekaas’ een aanvang nam. Ze is onwetend en ongevoelig voor de delicate situatie waarin de gemeenten van ‘ de Groene Gordel ‘ zich bevinden. Hun eigen ambities primeren.

Met het Halle- Vilvoorde Komitee organiseerden we daarom op 30 mei 2011 een meeting in het Gemeenschapscentrum De Lijsterbes in Kraainem.

Ik maakte een promotiefilm over De Zes onder de titel ‘ *De zes mooiste dorpen van Vlaanderen* ‘ (te bekijken op Internet).

Hij ging toen in première. De bedoeling was de ‘ faciliteitengemeenten ‘ eens in een ander daglicht voor te stellen . Geen verfranste wijken van Brussel, maar zelfstandige Vlaamse dorpen. Dorpen die voor het grootste deel bestaan uit mooie landschappen, bossen parken. Een streek die waard is uit de vergeethoek te worden gehaald en evengoed te worden gewaardeerd als eender welke gemeente in Vlaanderen.

De avond en de promotiefilm waren een succes. Het enthousiasme bij de aanwezigen was groot. Niet echter bij enkele aanwezige kopstukken van de N-VA, die weinig later minister zouden worden. Het verhaal dat we brachten over De Zes stond immers lijnrecht tegenover de regeling die ze hierover met de Franstaligen wilden uitwerken.

TOT SLOT

Het belangrijkste resultaat dat geboekt werd, is dat de ‘ groene gordel‘ rond Brussel werd gevrijwaard door beschermingen en Gewestplan. Het was slechts mogelijk door de hulp van politici, ambtenaren , journalisten, verenigingen en honderden sympathisanten.

De verfransing en verbrusseling werd ingedijkt. Halle – Vilvoorde kwam electoraal grotendeels uit de greep van de Brusselse en Waalse politici.

Helaas, de maatregelen – Gewestplan en beschermingen, betogingen en acties – die veertig jaar geleden onze gemeenten van verstedelijking hadden gered, zijn blijkbaar achterhaald.

De zes Vlaamse gemeenten ‘ met een speciaal taalstatuut ‘ , werden als zoenoffer voor een communautair akkoord aan de Franstalige politici geschonken. Een afgang. Een herhaling van vorige communautaire pacten. En Halle, de streekhoofdstad, dreigt anderzijds door een te ambitieuze bouwpolitiek sneller dan ooit binnen de invloedsfeer van de hoofdstad te liggen .

De ‘ zes mooiste dorpen ‘ van Vlaanderen kregen echter wel een aangepaste culturele infrastructuur. Hun invloed kan voor de volgende decennia cruciaal worden, als ze uit de schaduw van Brussel willen treden.

Halle, september 2015.

Inhoud

Inleiding 2

Een eerste test : de Zenne in Lembeek 4

Zenne en Zoniën (1972) : georganiseerde streekwerking 5

Machtige bondgenoten 9

de ontmoeting met minister van Mechelen
de kennismaking met Wilfried Martens
de kennismaking met Fons Pauwels

De Vlaamse pers als spreekbuis 17

Burgemeesters- promotoren aan ’t werk 20

Stapeltorens als sociale woningbouw (1974 -1975)

- Huizingen - Beemd 21
- Sint Genesius Rode - Boesdaal 23
- Halle 26
- Lot 28
- Ruisbroek 29
- Buizingen 30

Van Brusselse pronkprojecten naar Vlaamse parken 31

de redding van het Frankveld in Beersel – Drogenbos

Het Donderveldproject in Dworp 36

Integren in Sint- Genesius- Rode 39

Beschermingen als ultiem redmiddel 42

Meigelheide Dworp- Beersel

Hoeven in Sint- Genesius- Rode 43

Dwersbos in Beersel 45

Elsemheide in Alsemberg 46

De Padenborrehoeve in Dworp 47

Linkebeek en Alsemberg 48

De ontsluiting van het Pajottenland 52
Europeanum wordt Groenenberg 52
Autoweg A8 door het Pajottenland 59
Een alternatief ? 61
Pepingen : de Breekwerf en het Bejaardentehuis 63

Het Gewestplan Halle- Asse- Vilvoorde gecorrigeerd 65
De opwaardering van het culturele veld en de vzw De Rand 77
Halle een mislukt streekcentrum 84
Groot- Brussel in wording 96
Het GEN (Gewestelijk expresnet Brussel) 103
Politiek pokerspel . Onze gemeenten in de uitverkoop 108
Het onbegrip van de Vlaamse intellectuele elite 117

Tot slot 125
Inhoud 126